

DIAGNOZA STANU ZASTANEGO POWIATU SANDOMIERSKIEGO

na koniec roku 2023

SYTUACJA SPOŁECZNA

1. Demografia

a) Przyrost naturalny

Liczba mieszkańców Powiatu Sandomierskiego w 2023 roku wynosiła 71 825 osób z czego 51,43% stanowią kobiety, a 48,57% mężczyźni. W 2018 r. Powiat zamieszkiwało 77 773 os. oznacza to spadek liczby ludności w tym okresie o 7,65%. Współczynnik feminizacji wyniósł w 2023 r. 106 osób (na każdych 100 mężczyzn przypada 106 kobiet).

W 2023 roku liczba urodzeń żywych wyniosła 417 i jest to wartość znacznie niższa w porównaniu do 2018 r. Analizując wcześniejsze lata w 2018 roku urodziło się 638 dzieci i liczba ta znacząco spada z każdym rokiem. Zmniejsza się natomiast liczba zgonów w Powiecie Sandomierskim. W 2023 r. liczba zgonów wyniosła 961 osób i jest to wartość znacznie niższa niż w 2020 r. (1065 os.). Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosił w 2023 r. 0,43 i jest mniejszy od średniej dla województwa (0,50) oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju (0,67).

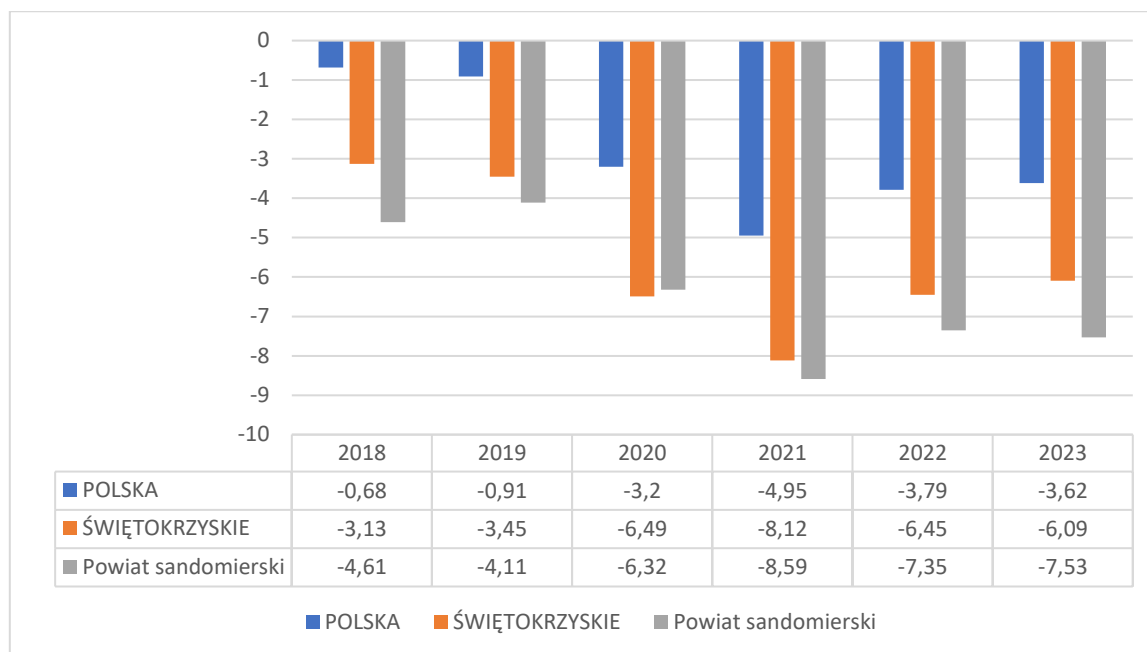
Tabela 1 Dane demograficzne dla Powiatu Sandomierskiego w latach 2018/2020/2023

Dane demograficzne	2018	2020	2023
Ludność ogółem [os.]	77 773	74 270	71 824
Kobiety [os.]	39 879	38 182	36 940
Współczynnik feminizacji[os.]	105	106	106
Urodzenia żywe [os.]	638	593	417
Urodzenia żywe na 1000 ludności [os.]	8,17	7,94	5,77
Zgony [os.]	998	1 065	961
Zgony na 1000 ludności [os.]	12,78	14,26	13,31
Przyrost naturalny [os.]	-360	-472	-544
Przyrost naturalny na 1000 ludności [os.]	-4,61	-6,32	-7,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Przyrost naturalny w powiecie sandomierskim w 2023 r. wyniósł – 544, co odpowiada przyrostowi - 7,53 na 1000 mieszkańców powiatu.

Wykres 1 Przyrost naturalny na 1000 ludności w kraju, województwie oraz na obszarze powiatu w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

b) Liczba ludności i gęstość zaludnienia

W 2023 r. liczba ludności w Powiecie Sandomierskim wyniosła 71 824 osób z czego 51,43% stanowią kobiety, a 48,57% mężczyźni. W latach 2018-2023 liczba mieszkańców powiatu zmalała o 7,65%. Spadek liczby ludności nastąpił we wszystkich gminach powiatu. Największy ubytek ludności odnotował Sandomierz oraz Zawichost.

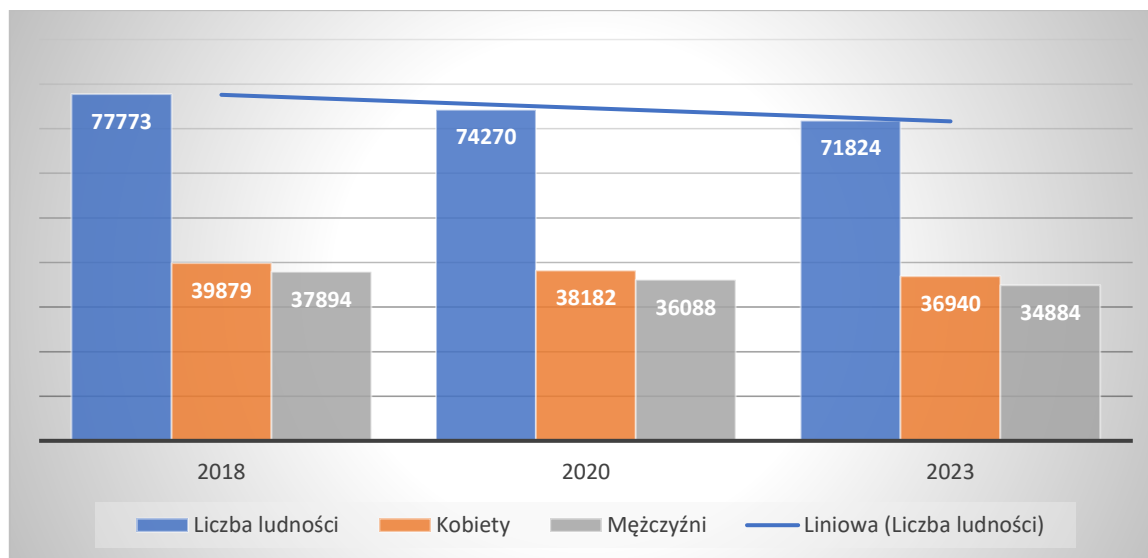
Tabela 2 Stan liczby ludności w Powiecie Sandomierskim w podziale na gminy w latach (2018/2020/2023)[os.]

Obszar	2018	2020	2023	zmiana %
powiat sandomierski	77 773	74 270	71 824	-7,65%
Sandomierz	23 644	22 282	21 273	-10,03%
Koprzywnica	6 690	6 368	6 218	-7,06%
Zawichost	4 455	4 185	4 006	-10,08%
Klimontów	8 060	7 703	7 465	-7,38%
Dwikozy	8 778	8 386	8 159	-7,05%

Łoniów	7 504	7 291	7 140	-4,85%
Obrazów	6 404	6 258	6 086	-4,97%
Samborzec	8 523	8 243	8 047	-5,58%
Wilczyce	3 715	3 554	3 430	-7,67%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Statystyczne Vademecum Samorządowca

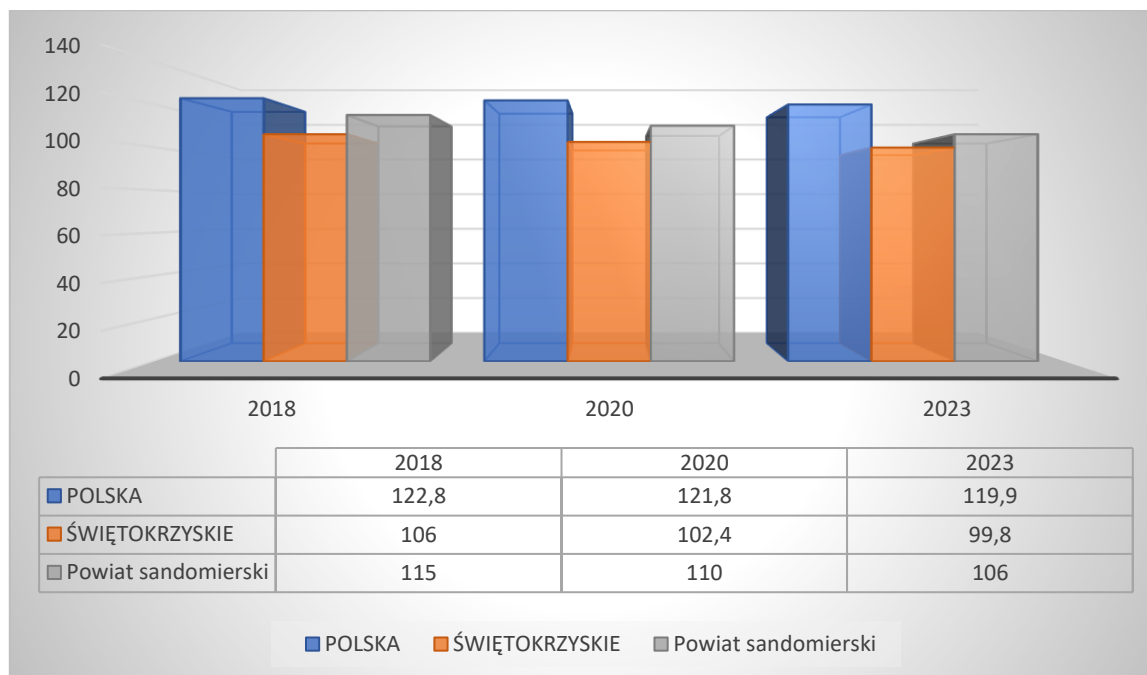
Wykres 1 Liczba ludności w Powiecie Sandomierskim w latach 2019/2020/2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Gęstość zaludnienia w Powiecie Sandomierskim w 2023 r. wynosiła 106 i spadła w porównaniu do lat wcześniejszych.

Wykres 2 Gęstość zaludnienia w Polsce, województwie oraz w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023 [os./km²]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

c) Migracje ludności

W 2023 roku w Powiecie Sandomierskim zarejestrowano 514 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 753 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla powiatu -242. W tym samym roku 11 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 8 wymeldowań za granicę – daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 3.

W Powiecie Sandomierskim od 2018 r. następuje odpływ mieszkańców z powiatu. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych wyniosło – 3,3, dla całego województwa natomiast -2,3. Dodatkowo saldo notowano jedynie w gminie Obrazów (0,82). Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w Sandomierzu (-5,6) oraz w gminie Samborzec (-4,32).

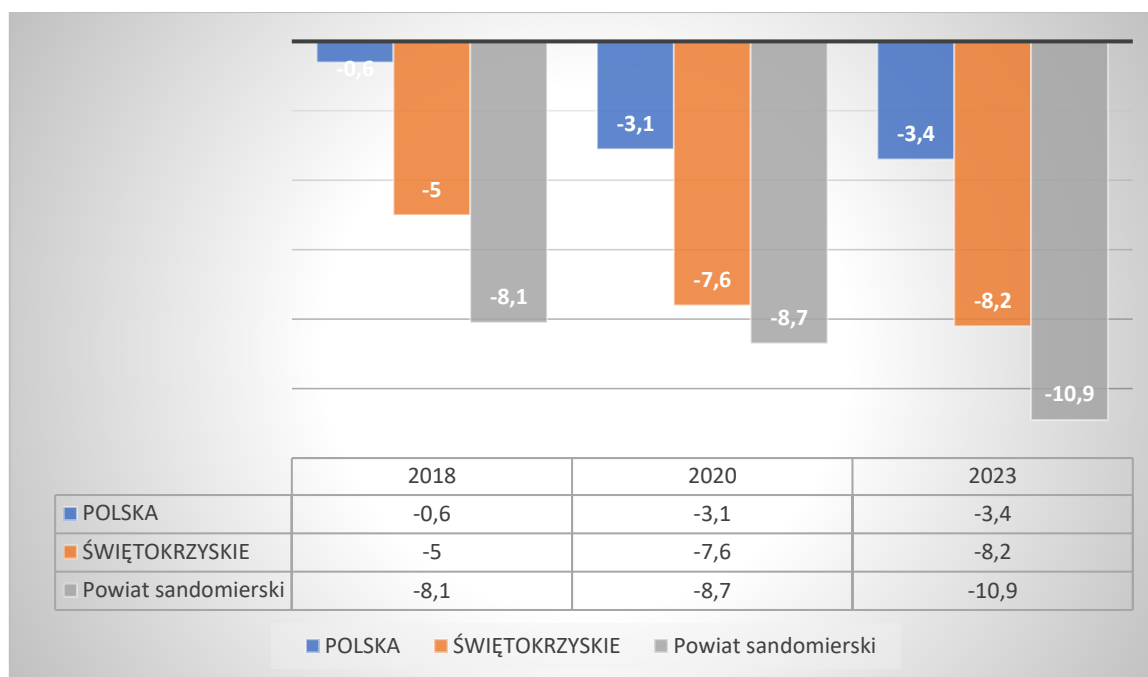
Tabela 3 Saldo migracji ogółem na 1000 ludności w województwie i w Powiecie Sandomierskim w podziale na gminy latach 2018/2020/2023

Obszar	2018	2020	2023
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-2,0	-1,7	-2,3
powiat sandomierski	-3,4	-3,0	-3,3
Sandomierz	-3,53	-5,86	-5,60
Koprzywnica	-5,7	-5,8	-0,8
Zawichost	-3,13	-1,89	-1,48
Klimontów	-5,31	0,0	-3,9

Dwikozy	-4,76	-2,4	-1,1
Łonów	1,19	1,78	-4,19
Obrazów	-2,65	0,96	0,82
Samborzec	-0,82	-3,87	-4,32
Wilczyce	-8,5	-3,1	-2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wykres 3 Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców w Polsce, województwie i Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

d) Struktura ludności

W 2023 r. 57,8% liczby mieszkańców powiatu stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, 15,8 % w wieku przedprodukcyjnym, a 26,5% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W latach 2018-2023 w Powiecie Sandomierskim widać wyraźne zmiany w strukturze wiekowej ludności. Zmniejsza się odsetek osób w wieku produkcyjnym z 60,6 % do 57,8%, a zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym z 23,2% do 26,5%. Wzrost zanotowano zarówno w powiecie jak i w całym województwie. Maleje również liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, co w przyszłości będzie miało istotny wpływ na wymiar gospodarczy zarówno powiatu jak i województwa.

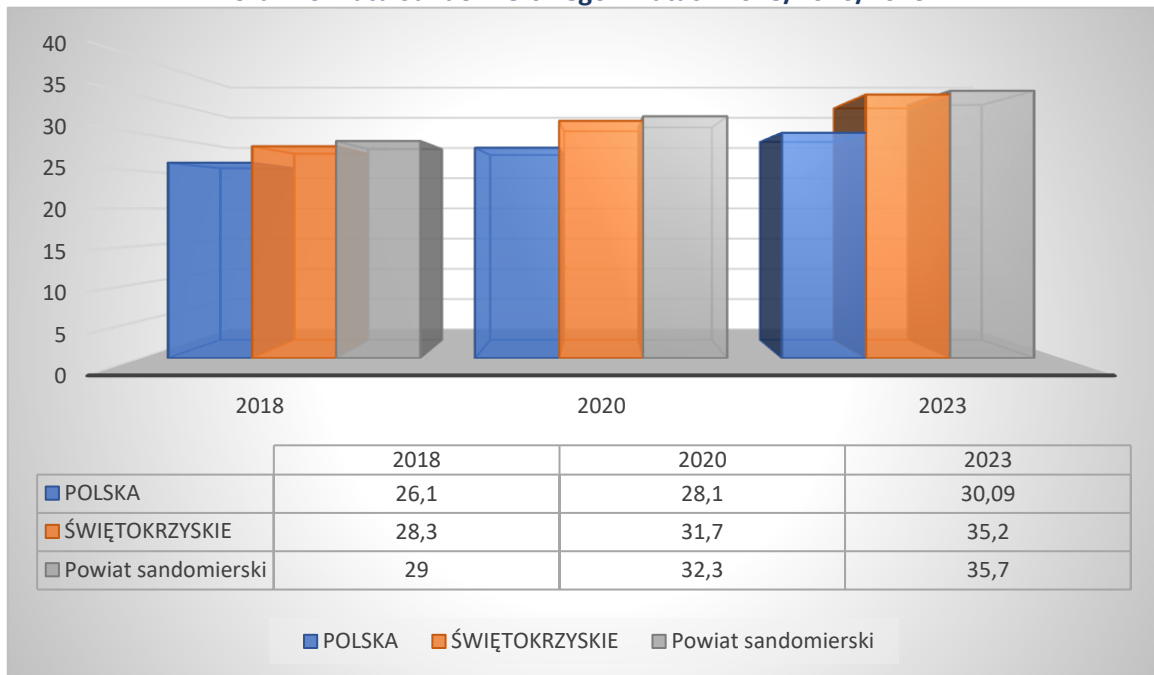
Tabela 4 Ludność wg. ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w województwie oraz w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023.

Obszar	w wieku przedprodukcyjnym [%]			w wieku produkcyjnym [%]			w wieku poprodukcyjnym [%]		
	2018	2020	2023	2018	2020	2023	2018	2020	2023
ŚWIĘTOKRZYSKIE	16,6	17,0	16,7	60,5	58,4	57,2	23,0	24,6	26,1
Powiat Sandomierski	16,1	16,4	15,8	60,6	58,7	57,8	23,2	24,9	26,5
Sandomierz	15,2	14,5	13,8	60,1	58,6	57,0	24,8	26,9	29,1
Koprzywnica	16,3	16,6	16,1	61,5	59,1	58,1	22,3	24,3	25,8
Zawichost	17,4	17,3	16,7	58,7	57,0	56,9	23,9	25,6	26,4
Klimontów	17,4	16,8	15,6	61,8	60,8	60,2	20,8	22,4	24,2
Dwikozy	15,5	16,5	16,2	62	58,9	57,9	22,5	24,7	26,0
Łoniów	17,5	18,1	17,6	60,6	58,6	57,8	21,9	23,3	24,6
Obrazów	15,9	16,8	16,3	60,2	58,8	58,1	23,8	24,5	25,6
Samborzec	16,8	17,0	16,5	59,7	58,1	57,3	23,5	24,9	26,2
Wilczyce	15,5	17,3	16,2	62,1	59,0	58,7	22,4	23,6	25,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi dla Powiatu Sandomierskiego wyniósł w 2023 r. 35,7 i jest zbliżony do wskaźnika dla województwa (35,2) oraz wyższy niż dla Polski (30,09).

Wykres 4 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi dla Polski, województwa oraz Powiatu Sandomierskiego w latach 2018/2020/2023.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

e) Atrakcyjność osadnicza, pozwolenia na budowę

Powiat Sandomierski jest niezwykle atrakcyjnym miejscem posiadającym znaczny zasób terenów inwestycyjnych, duże pokrycie terenu planami miejscowymi, posiada naturalną zdolność do przyciągania potencjalnych pracodawców i pracowników oraz jest miejscem koncentracji działalności gospodarczej, usług społecznych, w tym kultury. Wydział Architektury i Budownictwa Starostwa Powiatowego w Sandomierzu realizuje zadania związane z zatwierdzaniem projektów budowlanych i uzyskiwaniem pozwolenia na budowę (zgłoszenia) obiektów budowlanych. W 2023 r. do wydziału wpłynęło 2603 sprawy (w 2022 r. 2273) w wyniku których wydano:

- 292 decyzje o pozwoleniu na budowę w tym 100 budynków mieszkalnych (w 2022 r. 340)
- 5 pozwoleń na inwestycje drogowe (w 2022 r. 11)
- 10 pozwoleń na rozbiórkę obiektów budowlanych (w 2022 r. 11)
- 1120 zgłoszeń na budowę nie wymagające pozwolenia na budowę w tym 256 zgłoszeń z projektem budowlanym (w 2022 r. 1410)
- Wydano 502 zaświadczenia o braku wniesienia sprzeciwu do zgłoszeń
- Zarejestrowano/opieczętowano 330 dzienników budów (w 2022 r. 411) oraz 3 zgłoszenia budowy domów mieszkalnych jednorodzinnych (w 2022 r. nie było zgłoszenia)¹

f) Mieszkalnictwo

Według danych GUS w 2023 r. całkowite zasoby mieszkaniowe w Powiecie Sandomierskim wyniosły 26 443 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypadało zatem 368 mieszkań. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego(389,40) oraz znacznie mniejsza od średniej

¹ Raport o stanie Powiatu Sandomierskiego 2023 r.

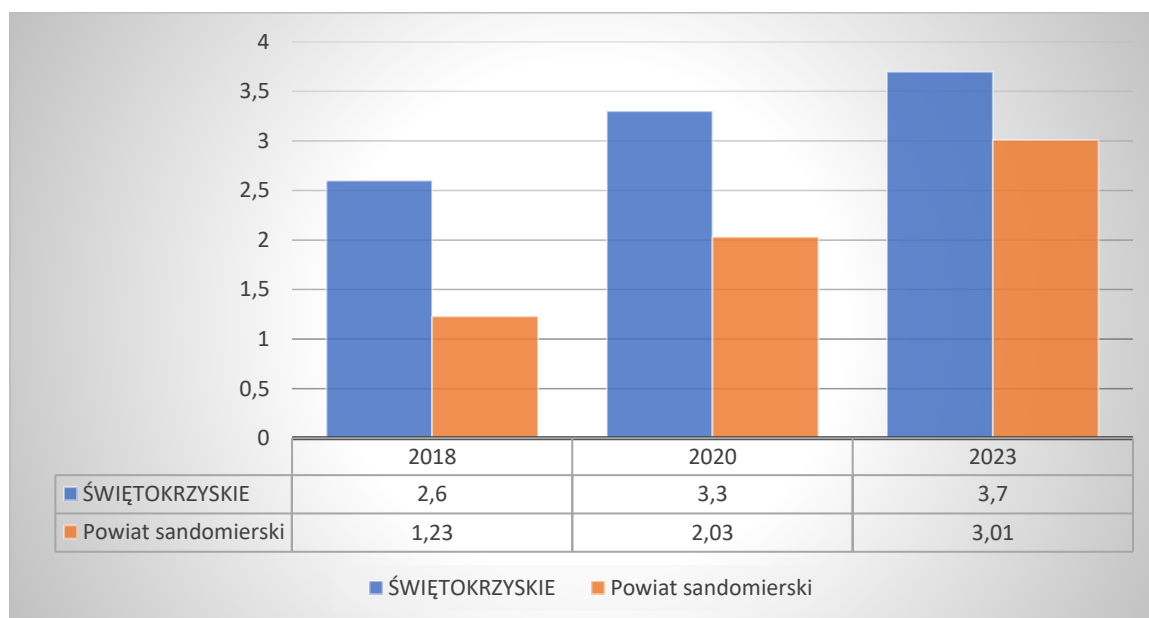
dla całej Polski (414,40). W Powiecie Sandomierskim nastąpił znaczny wzrost mieszkań oddanych do użytku. W 2023 roku oddano do użytku 216 mieszkań o 65 więcej w stosunku do 2020 r. i o 120 do 2018 r. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,01 nowych lokali. Jest to wartość niewiele mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego (3,07).

Tabela 5 Zasoby mieszkaniowe Powiatu Sandomierskiego w latach 2018/2023

	2018	2020	2023
Zasoby mieszkaniowe ogółem	25 827	25 951	26 443
Mieszkania oddane do użytkowania	96	151	216
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania[m2]	82,7	84,8	85,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wykres 5 Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w Powiecie Sandomierskim na tle województwa w latach 2018/2020/2023.[szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

g) Prognoza demograficzna

Prognoza ludności na lata 2023–2060 Głównego Urzędu Statystycznego, przewiduje do 2040 r. zmniejszenie liczby ludności w Powiecie Sandomierskim o 15,61%, a do 2060r. o 34,35%. Prognozowany jest spadek ludności również w całym województwie świętokrzyskim. W 2023 r. w województwie liczba ludności wynosiła 1 169,093. Prognoza przewiduje do 2040 r. liczba mieszkańców zmniejszy się o 13,31%, a do 2060 r. aż o 30,09%, w Polsce o 17, 86%. Prognoza na lata 2023-2060 wskazuje znaczny spadek liczby urodzeń w Powiecie Sandomierskim o 42,06% w 2060 r. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa świętokrzyskiego (-37,17%) oraz znacznie więcej od wartości dla kraju (-25,46%). Zwiększy się natomiast w 2060 r. o 2,61% liczba zgonów. Jest to wartość znacznie wyższa niż w województwie (1,72%) i znacznie niższa od wartości w kraju (14,86%).

Tabela 6 Prognoza ludności (w tys.) dla Polski, województwa i Powiatu Sandomierskiego na lata 2023-2060.

Obszar	2023	2030	2040	2050	2060	zmiana %
POLSKA	37 650 773	37 049 551	35 258 862	33 199 662	30 925 606	-17,86%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 169 093	1 110 712	1 013 484	913 445	817 348	-30,09%
powiat sandomierski	71 929	67 560	60 704	53 775	47 224	-34,35%
Ruch naturalny/Urodzenia						
Obszar	2023	2030	2040	2050	2060	zmiana %
POLSKA	301 907	282 773	278 016	267 975	225 038	-25,46%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	7 340	6 755	6 544	5 899	4 613	-37,15%
Powiat sandomierski	447	409	387	337	259	-42,06%
Ruch naturalny/Zgony						
Obszar	2023	2030	2040	2050	2060	zmiana %
POLSKA	425 174	446 508	496 116	500 589	488 366	14,86%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	14 803	15 230	16 470	16 070	15 057	1,72%
Powiat sandomierski	958	957	1 015	999	933	2,61%

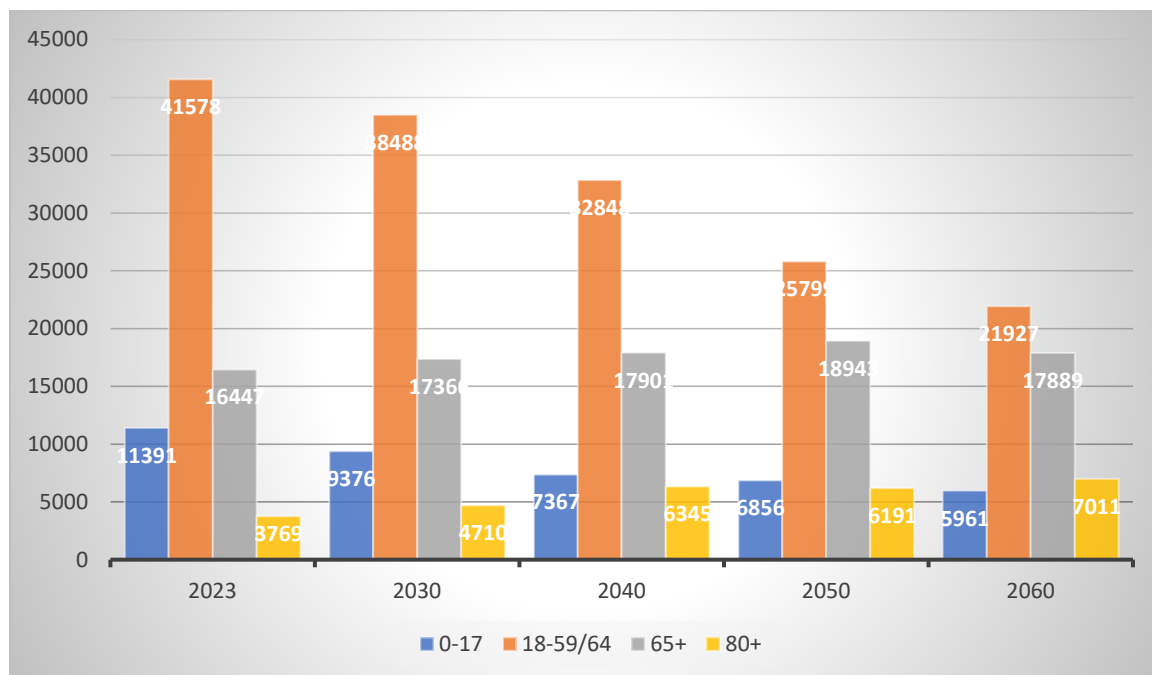
Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności na lata 2023–2060 GUS

Prognoza ludności GUS pokazuje również, że odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w 2060 r. w województwie świętokrzyskim będzie na poziomie 35–36%, w Polsce 32,56%. W perspektywie do 2060 r. dla Powiatu Sandomierskiego odsetek osób w tej grupie wiekowej będzie na poziomie 37,88%. Liczba osób w przedziale od 0-17 lat wg. prognozy zmniejszy się o 47,67% , a od 18-59 lat o 47,26%. Znacznie zwiększy się natomiast liczba osób powyżej 65r.ż o 8,77%, a osób powyżej 80 r.ż. aż o 86,02%.

²

² Prognoza ludności na lata 2023–2060 Głównego Urzędu Statystycznego.

Wykres 6 Prognoza ludności Powiatu Sandomierskiego wg. wybranych grup wieku na lata 2023-2060

Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności na lata 2023–2060 GUS

2.

3. Edukacja i wychowanie

a) Szkoły

Powiat Sandomierski w 2023 r. był organem prowadzącym dla 2 liceów ogólnokształcących, 3 zespołów szkół zawodowych, młodzieżowego ośrodka wychowawczego, bursy szkolnej i poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Tabela 7 Liczba uczniów/wychowanków w szkołach i placówkach w Powiecie Sandomierskim

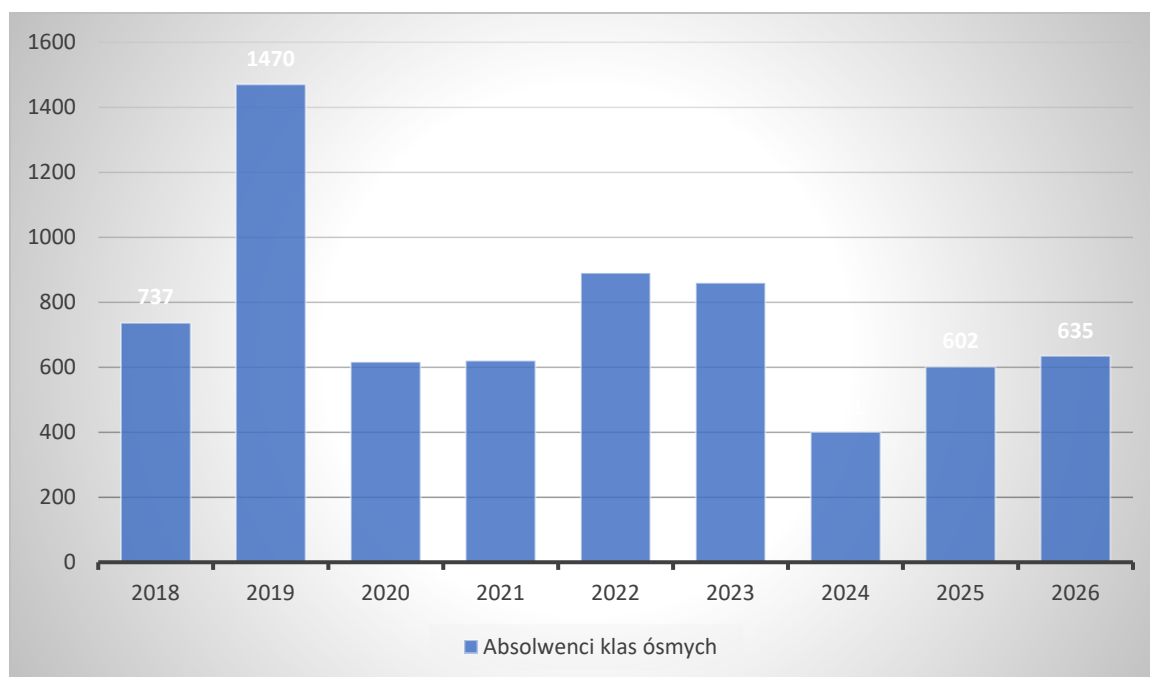
Placówka	rok 2018/2019	rok 2019/2020	rok 2020/2021	rok 2023/2024
I Liceum Ogólnokształcące Collegium Gostomianum w Sandomierzu	465	506	447	554
II Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Sandomierzu	309	408	367	399
Zespół Szkół Ekonomicznych im. E. Kwiatkowskiego w Sandomierzu	465	576	516	571

Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. KEN w Sandomierzu	270	345	240	312
Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. prof. Z. Strzeleckiego w Sandomierzu	322	498	477	493
Technikum im. św. Urszuli Ledóchowskiej w Klimontowie (od września 2019r)	42	9	0	-
Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Zawichoście (SPS+LO+BSI)	59	59	48	47
Ogółem	1 890	2 283	2 095	2 376
Liczba wychowanków w Bursie Szkolnej	120	120	112	180

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów o stanie Powiatu Sandomierskiego 2018-2023 r.

Demografia oraz trend wyboru przez młodzież szkół średnich w większych aglomeracjach miejskich, niekorzystnie wpływa na funkcjonowanie szkół ponadpodstawowych w Powiecie Sandomierskim. We wrześniu 2020 roku Technikum w Klimontowie nie zdołało dokonać naboru do oddziału klasy I, w związku z czym nastąpił proces wygaszania szkoły. W roku szkolnym 2022 i w 2023 roku odnotowano chwilowy wzrost spowodowany przyjęciem przed laty do szkół podstawowych półtora rocznika dzieci, co w znacznym stopniu wpłynie na zmniejszenia się liczby absolwentów szkół podstawowych w 2024 roku. Z danych Raportu o stanie Powiatu Sandomierskiego 2023 r. w kolejnych latach nastąpi znaczny spadek liczby absolwentów klas ósmych.

Wykres 7 Absolwenci klas ósmych w Powiecie Sandomierskim w latach 2018-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Raportu o stanie Powiatu Sandomierskiego 2023 r.

W szkołach średnich w ramach zajęć pozalekcyjnych, realizowane są projekty dofinansowane z funduszy zewnętrznych. Celem ich realizacji jest wzbogacenie istniejących zajęć i praktycznej nauki zawodu, zgodnie z potrzebami uczniów.

Szkoły prowadzone przez Powiat Sandomierski (organ prowadzący)

I Liceum Ogólnokształcące Collegium Gostomianum w Sandomierzu

Szkoła prowadzi kształcenie ogólne w klasach sprofilowanych zgodnie z preferowanymi kierunkami przedmiotów rozszerzonych: Klasa politechniczna: Przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym: matematyka i fizyka, do wyboru: informatyka, język angielski, chemia. Klasa menedżersko-ekonomiczna. Przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym: matematyka i geografia lub biznes i zarządzanie oraz dodatkowo język angielski. Klasa dwujęzyczna z językiem angielskim. Przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym: matematyka i do wyboru: fizyka, geografia, chemia, biznes i zarządzanie. Przedmioty nauczane częściowo w języku angielskim: matematyka, historia, informatyka, wychowanie fizyczne, biologia. Klasa przyrodniczo-medyczna. Przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym: biologia i chemia oraz do wyboru: matematyka lub język angielski. Klasa humanistyczno-prawnicza. Przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym: język polski, do wyboru: historia lub biologia, do wyboru: język angielski, wiedza o społeczeństwie, geografia. Szkoła posiada dwie pracownie informatyczne (24 i 19 stanowisk komputerowych). Szkoła prowadzi lasy patronackie Politechniki Świętokrzyskiej oraz realizują współpracę z uczelniami wyższymi (UJ, UW, UJK, UMCS, SGH, AGH, politechnikami oraz uniwersytetami medycznymi, ekonomicznymi, przyrodniczymi).

II Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Sandomierzu

Szkoła prowadzi kształcenie ogólne w klasach o profilu:

- Profil planistyczno-menedżerski – 81 uczniów,
- Profil humanistyczno-przyrodniczy – 34 uczniów,
- Profil inżyniersko-ekonomiczny – 88 uczniów,
- Profil przyrodniczo-medyczny – 89 uczniów,
- Profil humanistyczno-prawny – 96 uczniów.

Szkoła dysponuje min.

- 1 pracownią komputerową wyposażoną w 17 komputerów. Planowane jest pozyskanie nowej pracowni na 24 stanowiska.
- 2 pracowniami językowymi wyposażonymi w nowoczesny sprzęt nagłaśniający, słuchawki oraz tablice multimedialne.
- 1 tablicą interaktywną oraz 14 ekranami multimedialnymi.

W szkole realizowany jest program w ramach Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego - „Bądźmy Aktywni Na Ścieżce Zdrowia i Zrównoważonego Rozwoju”.

Zespół Szkół Ekonomicznych im. E. Kwiatkowskiego w Sandomierzu

Szkoła prowadzi kształcenie zawodowe w następujących kierunkach i formach:

- Technik Ekonomista
- Technik Informatyk
- Technik Programista
- Technik Fotografii i Multimediiów
- Technik Grafiki i Poligrafii cyfrowej
- Technik Logistyk

Branżowa Szkoła I Stopnia (kształcenie dualne)

Zawody; fryzjer, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, stolarz, piekarz, magazynier logistyk, kucharz, mechanik monter maszyn i urządzeń.

Szkoła posiada min. następujące pracownie zawodowe: pracownie logistyczne – 2, pracownie językowa – 2, pracownie graficzne – 3, pracownie programistyczne-2, pracownia informatyczna – 1, pracownia ekonomiczna – 1.

Szkoła posiada odpowiednie zaplecze do organizacji egzaminów zawodowych, jednak zmieniające się wytyczne i postęp technologiczny sprawiają że pracownie muszą być stale modernizowane i doposażanie zgodnie z wymaganiami.

Szkoła planuje wprowadzać nowe kierunki kształcenia zwłaszcza w zakresie IT. Realizowana jest współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie odbywania praktyk zawodowych przez uczniów, szkoleń nauczycieli i realizacji programu z doradztwa zawodowego.

Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. KEN w Sandomierzu

Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. Komisji Edukacji Narodowej w Sandomierzu prowadzi kształcenie w nast. Następujących szkołach:

- Liceum Ogólnokształcące: 83 uczniów
- Technikum Nr 2: 67 uczniów
- Branżowa Szkoła I Stopnia 90 uczniów
- Branżowa Szkoła II Stopnia 29 słuchaczy.

W Technikum Nr 2 uczniowie kształcą się w zawodach: technik żywienia i usług gastronomicznych, technik hotelarstwa:

W Branżowej Szkole I Stopnia uczniowie kształcą się w zawodach: kucharz i cukiernik

W Branżowej Szkole II Stopnia słuchacze kształcą się w zawodach: technik żywienia i usług gastronomicznych, technik technologii żywności.

W roku szkolnym 2024/25 utworzono w:

- Branżowej Szkole I Stopnia oddział w zawodach cukiernik i kucharz,
- Branżowej Szkole II Stopnia oddział w zawodach: technik żywienia i usług gastronomicznych oraz technik technologii żywności,
- Liceum Ogólnokształcącym klasę mundurową – podstawy wojskowości.

Nie udało się dokonać rekrutacji do klasy pierwszej w Technikum Nr 2 w zawodach technik hotelarstwa i technik żywienia usługi usług gastronomicznych.

Szkoła posiada pracownie do kształcenia ogólnego i zawodowego. Pracownie zawodowe wyposażone są zgodnie z wymogami podstawy programowej kształcenia zawodowego umożliwiające kształcenie i realizację egzaminów zawodowych we wszystkich kwalifikacjach, w których uczniowie i słuchacze zdobywają kwalifikacje.

Planowane kierunki rozwoju szkoły:

- Utworzenie oddziału przygotowania wojskowego w Liceum Ogólnokształcącym, pod nadzorem merytorycznym Ministerstwa Obrony Narodowej.
- Utworzenie oddziału wojskowego w zawodzie kucharz w Branżowej Szkole I Stopnia branżowego, pod nadzorem merytorycznym Ministerstwa Obrony Narodowej.
- Opracowanie i wdrożenie innowacji pedagogicznej w Liceum Ogólnokształcącym – klasa policyjna.
- Opracowanie i wdrożenie w Branżowej Szkole I Stopnia w zawodzie cukiernik innowacji *Podstawy przetwórstwa owocowo-warzywnego*.
- Utworzenie w Branżowej Szkole I Stopnia klasy integracyjnej, klasy w zawodzie pracownik pomocniczy gastronomii, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, w związku ze zwiększającą się liczbą uczniów z niepełnosprawnościami.

Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. prof. Z. Strzeleckiego w Sandomierzu

W skład Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących wchodzi:

- Technikum nr 3, które kształci w zawodach:
 - Technik Pojazdów Samochodowych
 - Technik Informatyk
 - Technik Robót Wykończeniowych w Budownictwie
 - Technik Aranżacji Wnętrz
 - Technik Usług Fryzjerskich. Liczba uczniów w Technikum nr 3- 351 osób.

- Branżowa Szkoła I Stopnia, która kształci w zawodach: Mechanik Pojazdów Samochodowych, Elektromechanik Pojazdów Samochodowych, Monter Zabudowy i Robót Wykończeniowych w Budownictwie. Liczba uczniów w Branżowej Szkole I Stopnia- 165 osób.

Wszystkie kierunki kształcenia (zawody), które zostały zaplanowane na bieżący rok szkolny zostały utworzone w roku szkolnym 2024/2025, 5 klas Technikum (4 oddziały), 3 klasy Branżowej Szkoła I Stopnia (2 oddziały).

Szkoła posiada niezbędne wyposażenie, do przeprowadzania egzaminów zawodowych które określone jest w wymaganiach Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, dla poszczególnych kwalifikacji zawodowych. Wyposażenie to obejmuje:

- dla zawodów z branży mechanicznej: 3 stanowiska egzaminacyjne (część praktyczna)
- dla zawodów z branży budowlanej: 4-5 stanowisk egzaminacyjnych (część praktyczna)
- dla zawodów z branży informatycznej (część praktyczna) 5 stanowisk egzaminacyjnych
- dla zawodów z branży fryzjerskiej (część praktyczna) 4 stanowiska egzaminacyjne.

Jednym z istotnych problemów szkoły są warunki lokalowe. Szkoła corocznie pozyskuje nowoczesny sprzęt, który zajmuje coraz więcej miejsca. Sprawia to, że w budynku pracowni szkolnej robi się coraz ciasniej. Rozwiązaniem problemu byłby budynek, w którym mieściłyby się pracownie do praktycznej nauki zawodu branży mechanicznej i budowlanej oraz Stacja Kontroli pojazdów. Realizowane są działania zmierzające do pozyskania dofinansowania w tym zakresie.

W kolejnych latach szkoła planuje kształcić w kierunkach, które realizowane są aktualnie w ZSTiO w Sandomierzu. W zawodzie Technik Informatyk w roku szkolnym 2024/2025 realizowana jest innowacja „Cyberbezpieczeństwo”.

Planowane jest uruchomienie nowych kierunków kształcenia:

- w Technikum: uruchomić kierunek „Technik Elektromobilności”.
- w Branżowej Szkole I Stopnia: otworzyć kierunek w zawodzie „Fryzjer”.

W szkole realizowany jest projekt, „Profesjonalni fachowcy w sandomierskiej budowlance”, który zakłada podniesienie jakości szkolnictwa branżowego w regionie poprzez płatne staże uczniów, zdobycie nowych umiejętności zawodowych w oparciu o kursy oraz szkolenia zewnętrzne (np. kurs spawania, kurs operatora wózków widłowych, kurs operatora dronów, szkolenia z nowoczesnych konstrukcji budowlanych- budownictwo pasywne).

Szkoła stale współpracuje z pracodawcami którzy przyjmują uczniów na praktyki zewnętrzne, w klasach trzecich i czwartych Technikum. Realizowane jest ocena jakości praktyk oraz uaktualnienia ich programu. Realizowane są staże zagraniczne uczniów w programie Erasmus plus. Corocznie zrekrutowani uczniowie wszystkich zawodów, w których kształci szkoła, uczestniczą w praktykach zawodowych w krajach Unii Europejskiej.

Współpraca z lokalnymi przedsiębiorstwami obejmuje też pomoc materialną ze strony firm, które zainteresowane są zawodami w jakich realizowane jest kształcenie. Pomoc dotyczy przekazywania materiałów do praktycznej nauki zawodu lub pomocy dydaktycznych. Planowany jest rozwój współpracy i angażowanie firm zewnętrznych w życie szkoły.

Technikum im. św. Urszuli Ledóchowskiej w Klimontowie (od września 2019 r.) Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Zawichoście (SPS+LO+BSI)

Ośrodek jest placówką opieki całkowitej o charakterze resocjalizacyjno – wychowawczym, przeznaczoną dla młodzieży męskiej niedostosowanej społecznie. Zadaniem Ośrodka jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia zgodnego z normami społecznymi. W ramach ośrodka funkcjonuje min. szkoła branżowa I stopnia, która kształci w kierunkach: stolarz, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie. Uczniowie odbywają praktyki zawodowe w warsztatach szkolnych odpowiednio przygotowanych i wyposażonych do nauki w/w zawodów. Poza szkołami prowadzonymi przez Powiat Sandomierski na terenie powiatu funkcjonuje Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Ziemi Sandomierskiej w Sandomierzu-Mokoszynie. Placówka podlega jest bezpośrednio pod Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W roku szkolnym 2024/2025 placówka prowadziła nabór na następujące kierunki kształcenia:

Nazwa szkoły	Zawód/kwalifikacja	Okres nauczania
Technikum	Technik Mechanizacji Rolnictwa i Agrotechniki	5 lat
Technikum	Technik Architektury Krajobrazu	5 lat
Technikum	Technik Weterynarii	5 lat

Technikum	Technik Ogrodnik	5 lat
Technikum	Technik Rolnik	5 lat
Szkoła branżowa I stopnia	Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	3 lata
Szkoła branżowa I stopnia	Ogrodnik	3 lata

Szkoła prowadzi także kursy kwalifikacyjne zawodowe.

Na sytuację szkół ponadpodstawowych na terenie powiatu wpływa także oferta edukacyjna szkół z terenu Województwa Podkarpackiego w tym szczególnie Gorzyc, Tarnobrzega, Stalowej Woli, które ze względów komunikacyjnych są stosunkowo dostępne dla mieszkańców powiatu. Powoduje to zwiększenie konkurencji pomiędzy szkołami ponadgimnazjalnymi przy stosunkowo ograniczonej liczbie potencjalnych uczniów.

- Powiat sandomierski jest również organem ewidencyjnym dla szkół i placówek niepublicznych:
Medyczna Szkoła Policealna w Sandomierzu, ul. Schinzla 11
- Szkoła Podstawowa Specjalna dla Dzieci i Młodzieży z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Umiarkowanym i Znacznym w Sandomierzu, ul. Opatowska 10
- Szkoła Podstawowa Specjalna dla Uczniów z Autyzmem w Sandomierzu, ul. Opatowska 10
- Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy w Sandomierzu, ul. Opatowska 10
- Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sandomierzu, ul. Opatowska 10
- Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjny „Radość Życia” w Sandomierzu, ul. Opatowska 10
- Szkoła Podstawowa Specjalna w Klimontowie przy Fundacji Szlachetne Anioły, ul. s. H. Herman 1
- Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy w Klimontowie przy Fundacji Szlachetne Anioły, ul. s. H. Herman 1
- Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Sandomierzu, ul. Mickiewicza 3
- Policealna Szkoła Zawodowa w Sandomierzu, ul. Mickiewicza 39
- Medyczna Szkoła Policealna w Sandomierzu, ul. Mickiewicza 39
- Centrum Edukacji Artystycznej GAMA w Sandomierzu, ul. E. Orzeszkowej 8
- Centrum Edukacyjno-Szkoleniowe w Sandomierzu, ul. Armii Krajowej 19 B
- Ośrodek Kształcenia Ustawicznego „Sannort” w Sandomierzu, ul. Ożarowska 75.

Na terenie Powiatu Sandomierskiego funkcjonuje Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która w 2023 roku przeprowadziła 1738 diagnoz psychologiczno-pedagogiczno-logopedycznych dzieci i młodzieży przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Wydano 190 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, 43 orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego, 10 orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz 43 opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

W 2023 r. nastąpił znaczny wzrost przeprowadzonych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną diagnoz oraz liczby uczniów z orzeczeniami. Widoczne są zmiany w zachowaniu dzieci i młodzież, spowodowane prawdopodobnie nauczaniem zdalnym w związku z pandemią Covid -19. Świadczy to o potrzebie kształcenia specjalnego i pomocy psychologiczno-pedagogicznej na poziomie szkół ponadpodstawowych

Tabela 8 Liczba i rodzaj dokumentów wydanych w Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej w latach 2018/2020/2023

Rodzaj wydanego dokumentu	2018	2020	2023
Diagnoza psychologiczno-pedagogiczno-logopedyczna	1196	881	1738
Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego	166	139	190
Orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego	59	37	43
Orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	1	16	10
Opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.	30	34	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Powiatu Sandomierskiego 2020/2023 oraz danych Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej za rok szkolny 2017/2018 r.

b) Wyniki uzyskiwane w ogólnopolskich egzaminach

W Powiecie Sandomierskim wskaźnik procentowy zdawalności egzaminu maturalnego od kilku lat utrzymuje się na wysokim poziomie.

Tabela 9 Zdawalność egzaminu maturalnego w Powiecie Sandomierskim na tle województwa świętokrzyskiego w latach 2018-2023

Placówka	Zdawalność matur %					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
I Liceum Ogólnokształcące Collegium Gostomianum w Sandomierzu	99,9	99,4	98,20	99,21	97	95,15
II Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Sandomierzu	91,3	100	93,97	95,19	100	100
Zespół Szkół Ekonomicznych im. E. Kwiatkowskiego w Sandomierzu	70,7	76,7	84,37	81,97	81,44	72,29
Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. KEN w Sandomierzu	42,6	70,0	28,07	58,00	58	55,56
Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. prof. Z. Strzeleckiego w Sandomierzu	50,0	56,25	53,84	60,98	60,98	75,0
Technikum im. św. Urszuli Ledóchowskiej w Klimontowie (od września 2019r)	-	68,75	11,10	0	-	-

Ogółem	67,8	78,52	61,59	90,73	84,00	84,89
Województwo świętokrzyskie	80	79,9	73,4	74,5	77,9	93,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Powiatu Sandomierskiego 2018-2023

c) Czytelnictwo

W Powiecie Sandomierskim istotną rolę w upowszechnianiu kultury pełnią Biblioteki mające siedzibę w gminach. W 2018 r. występował najwyższy wskaźnik czytelników i wypożyczonych książek. W 2023 r. liczba czytelników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz liczba wypożyczonych przez 1 mieszkańca woluminów, zwiększyła się w porównaniu do 2020 r. Wartości te są niewiele mniejsze od tych dla całego województwa świętokrzyskiego.

Tabela 10 Czytelnictwo w Powiecie Sandomierskim na tle województwa w latach 2018/2020

Obszar	Czytelnicy na 1000 mieszkańców			Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika		
	2018	2020	2023	2018	2020	2023
ŚWIĘTOKRZYSKIE	124	105	106	19,7	17,5	22,9
Powiat Sandomierski	102	91	99	21,3	18,0	20,6
Sandomierz	140	119	152	21,1	17,1	18,9
Koprzywnica	77	73	64	18,0	15,9	18,3
Zawichost	111	100	87	18,1	14,0	18,2
Klimontów	110	109	115	21,1	20,5	22,1
Dwikozy	75	65	66	22,7	19,1	23,8
Łoniów	53	52	54	26,7	23,0	27,2
Obrazów	90	82	78	24,4	17,3	25,4
Samborzec	86	80	73	19,5	20,5	20,2
Wilczyce	93	85	89	21,8	16,3	18,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

4. Kultura sport i rekreacja

a) Instytucje kultury i ich działalność

Biuro Wystaw Artystycznych w Sandomierzu jest instytucją wpisaną do Rejestru Instytucji Kultury prowadzonego przez Powiat Sandomierski. Posiada w swoich zbiorach 2764 eksponaty z dziedziny: malarstwa współczesnego, grafiki, rysunku, rzeźby, szkła unikatowego i ceramiki, tkaniny, fotografii. Swoją działalność wystawienniczą prowadzi w Galerii Sztuki Współczesnej. BWA współpracuje z

instytucjami i placówkami kultury w zakresie organizacji wystaw artystów profesjonalnych oraz edukacji dzieci i młodzieży. W 2023 r. BWA po raz kolejny współpracowało z Akademiami Sztuk Pięknych w Krakowie, UMCS w Lublinie oraz z nauczycielami plastyki ze szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich Powiatu Sandomierskiego.

Tabela 11 Działalność Galerii Biura Wystaw Artystycznych w latach 2018/2023

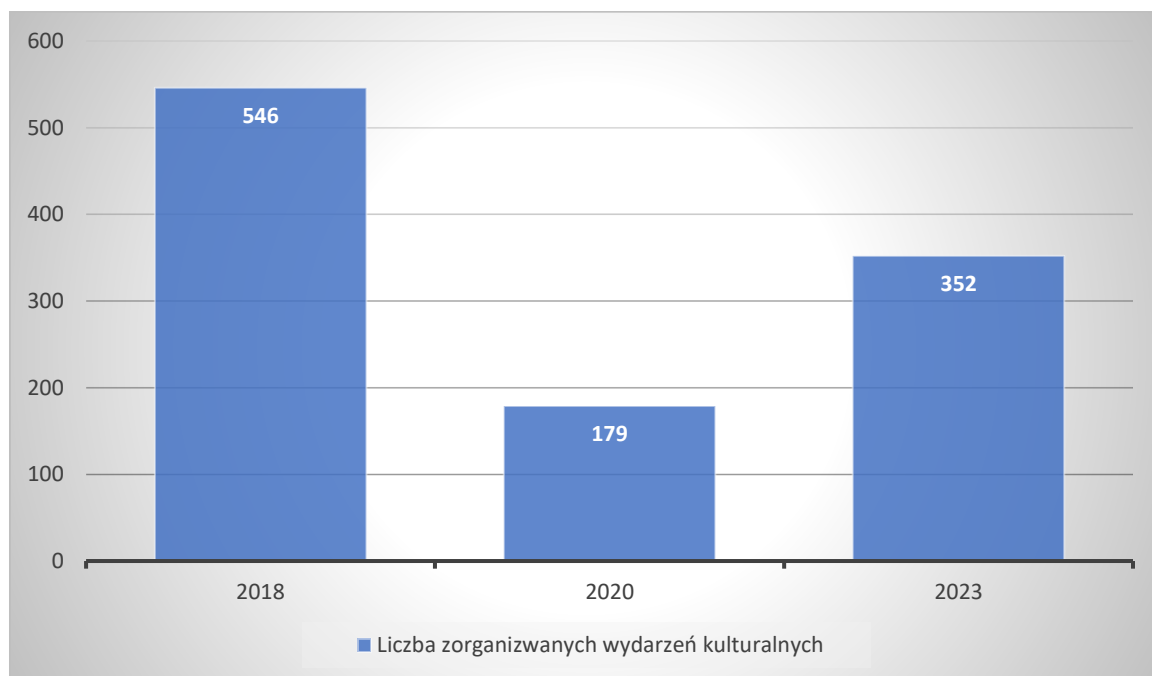
Wskaźnik	2018	2020	2023
Liczba turystów odwiedzających Galerię BWA	4 446	2 861 +7100 online	5 800
Liczba zorganizowanych wystaw	11	12	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raportów o stanie Powiatu Sandomierskiego 2018/2023

b) Poziom uczestnictwa w kulturze

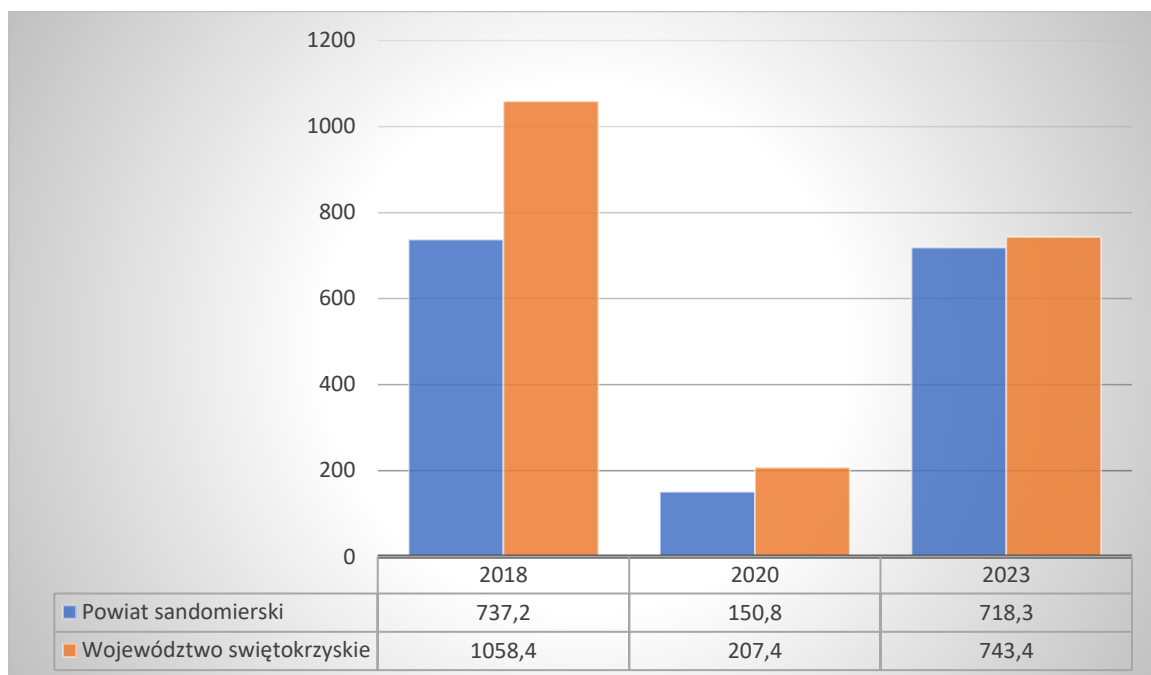
Powiat Sandomierski jako członek Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego i Lokalnej Organizacji Turystycznej Partnerstwo Ziemi Sandomierskiej” co roku organizuje wiele imprez plenerowych promujących region, tradycje kulturalne, lokalne produkty turystyczne powiatu sandomierskiego. W 2023 r. znacznie wzrosła liczba uczestników wydarzeń kulturalnych organizowanych przez powiat sandomierski.

Wykres 8 Wydarzenia kulturalne w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wykres 9 Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych na 1000 ludności w Powiecie Sandomierskim na tle województwa świętokrzyskiego w latach 2018/2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

c) Liczba i rodzaj klubów sportowych/liczba uprawiających sport

Za rozwój aktywności fizycznej odpowiadają działające na terenie Powiatu Sandomierskiego kluby sportowe, których celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców w obszarze kultury fizycznej i sportu. Według najnowszych danych GUS z 2022 r. w Powiecie Sandomierskim funkcjonowało 20 klubów sportowych a ich liczba od 2018 r. zmniejszyła się o 7 (25,93%). Spadek liczby działających klubów wystąpił również w skali województwa świętokrzyskiego. Najwięcej klubów działało w gminie Sandomierz (9). W analizowanym okresie pomiędzy 2018-2020 r. nastąpił spadek o 15,57% osób ćwiczących w klubach sportowych w powiecie. W tym samym okresie również w województwie świętokrzyskim nastąpił spadek osób ćwiczących o 11,06%.

Tabela 12 Działalność klubów sportowych w Powiecie Sandomierskim na tle województwa świętokrzyskiego w latach 2018/2022

Obszar	Liczba klubów sportowych			zmiana %	Liczba ćwiczących w klubach na 1000 mieszkańców			zmiana %
	2018	2020	2022		2018	2020	2022	
ŚWIĘTOKRZYSKIE	364	286	293	-19,51%	19,9	16,1	17,7	-11,06%
Powiat Sandomierski	27	24	20	-25,93%	16,7	14,8	14,1	-15,57%
Sandomierz	12	10	9	-25,00%	23,3	20,2	19,3	-17,17%

Koprzywnica	3	2	2	-33,33%	18,8	36,1	27,7	47,34%
Zawichost	2	2	1	-50,00%	14,8	14,6	8,1	-45,27%
Klimontów	2	0	0	-100,00%	16,4	0	0	-100,00%
Dwikozy	1	1	1	0,00%	16,9	8	8,1	-52,07%
Łoniów	2	2	2	0,00%	10,3	6,4	11,8	14,56%
Obrazów	2	2	1	-50,00%	13,9	8,8	8,5	-38,85%
Samborzec	2	3	3	-50%	19,5	20,5	20,2	115,79%
Wilczyce	1	2	1	-100%	21,8	16,3	18,9	-42,98%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Tabela 13 Infrastruktura sportowo rekreacyjna w Powiecie Sandomierskim na tle województwa świętokrzyskiego w latach 2018/2022

Obszar	Obiekty ogółem na 10 tys. ludności			Stadiony na 10 tys. ludności			Boiska uniwersalne na 10 tys. ludności			pływalnie na 10 tys. ludności		
	2018	2020	2022	2018	2020	2022	2018	2020	2022	2018	2020	2022
województwo świętokrzyskie	6,15	-	8,34	0,57	-	0,54	0,90	-	0,98	0,23	-	0,25
Powiat Sandomierski	4,76	-	8,40	0,90	-	0,83	1,29	-	0,69	0,13	-	0,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Powiat Sandomierski jest organizatorem lub współorganizatorem wielu imprez sportowych promujących zdrowy tryb życia, umiejętność zdrowego współzawodnictwa, kształtowanie pozytywnych postaw, wśród dzieci i młodzieży.

Imprezy o charakterze sportowym organizowane cyklicznie w powiecie sandomierskim to min.:

- Mikołajkowy Powiatowy Turniej Piłki Nożnej Halowej Dziewcząt;
- Powiatowy Turniej Piłki Siatkowej Dziewcząt lub Chłopców
- Memoriał Lekkoatletyczny Piotra Nurowskiego dla szkół Powiatu Sandomierskiego.
- Powiatowe Wędkarskie Zawody Drużyn Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii i Domów Dziecka
- Festiwal Biegowy Sandomierskim Szlakiem Winiarskim i wiele innych

Imprezy sportowe zorganizowane przez powiat sandomierski w latach 2018/2023

- **2018 rok** – 9 imprez sportowych
- **2020 rok** – zaplanowano 9, w związku z Covid 19 zorganizowano tylko 2
- **2023 rok** – 14 imprez sportowych.

5. Polityka Społeczna

a) Pomoc społeczna

Powiat Sandomierski realizuje zadania wynikające z art.19 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Za koordynację i realizację działań w zakresie pomocy społecznej w zakresie kompetencji powiatu odpowiada Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

W 2021r. Rada Powiatu w Sandomierzu uchwałą nr XXXV/238/2021 przyjęła Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sandomierskim na lata 2021- 2027 mającą na celu rozwiązywanie problemów społecznych oraz poprawę warunków życia i zaspakajania potrzeb mieszkańców Powiatu Sandomierskiego.

W 2023r. przyjęto dwa programy z zakresu realizacji zadań przemocy domowej tj.:

- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Sandomierskim na lata 2023 – 2028
- Powiatowy Program działań profilaktycznych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową na lata 2023 – 2028.

Na terenie powiatu funkcjonują 2 Domy Pomocy Społecznej:

- Dom Pomocy Społecznej w Sandomierzu przy ul. Czyżewskiego 1 który dysponuje 100 miejscami dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych
- Dom Pomocy Społecznej „Sadyba” w Skwirzowej, który dysponuje 50 miejscami dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych.

Tabela 14 Liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2023

Placówka	2018	2020	2023
Dom Pomocy Społecznej w Sandomierzu ul. Czyżewskiego 1	96 osób + 10 w Lokalach Aktywizujących	87 osób + 9 w Lokalach Aktywizujących	100 osób
Dom Pomocy Społecznej „Sadyba” w Skwirzowej;	49 osób	40 osób	50 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Powiatu Sandomierskiego 2018/2023

W 2023 r. nastąpił wzrost liczby osób przebywających w Domach Społecznych w Powiecie Sandomierskim. Zwiększyła się również liczba wydanych decyzji administracyjnych dotyczących: umieszczenia w DPS, przedłużenia pobytu, zmieniających odpłatność w związku ze zmianą dochodów. W 2023 wydano ogółem 101 decyzji (w 2018 r.- 68, w 2020 r.- 48).

Mieszkańcy Powiatu Sandomierskiego mogą bezpłatnie korzystać z porad psychologicznych i z porad z zakresu pracy socjalnej w Punkcie Poradnictwa Specjalistycznego działającego przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu. Na przestrzeni lat udzielono następującego wsparcia:

- W 2023 r. 143 spotkania indywidualne z psychologiem
- W 2020 r. 187 spotkań indywidualnych z psychologiem dla 55 osób
- W 2018 r. 192 spotkania indywidualne z psychologiem dla 17 rodzin.

Na terenie Powiatu Sandomierskiego od 2020r. funkcjonuje mieszkanie chronione prowadzone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Jest to forma pomocy społecznej, osoby tam przebywające pod opieką specjalistów są przygotowywane do prowadzenia samodzielnego życia i wspierane w codziennym funkcjonowaniu. W 2020 r. w mieszkaniu chronionym przebywały dwie wychowanki rodzin zastępczych, natomiast w 2023 r. dwie wychowanki rodzin zastępczych i jeden wychowanek placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie działający przy Centrum Wsparcia i Rehabilitacji Społecznej w Gorzycach w ramach porozumienia, zapewnia schronienie osobom dotkniętym przemocą domową.

Tabela 15 Zgłoszenia dotyczące przemocy na terenie Powiatu Sandomierskiego w latach 2021-2022.

Rok	Liczba zgłoszeń	Liczba wypełnianych „Niebieskich Kart”	Liczba interwencji z udziałem Policji
2021	575	442	499
2022	464	361	395

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Sandomierskim na lata 2023 – 2028.

Z Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Sandomierskim na lata 2023 – 2028 wynika, że najczęściej stosowaną formą przemocy jest przemoc psychiczna. W 2021 roku odnotowano 489 przypadków, a w 2022 roku 424. Ofiarami najczęściej są kobiety (w 2021 – 478, w 2022 – 396). Dzieci i osoby starsze stanowią najmniej liczną grupę pokrzywdzonych w wyniku przemocy.³ Powiat sandomierski realizuje zadania wynikające z art. 76 ust. 4 i 180 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W 2023 r. w Powiecie Sandomierskim funkcjonowało 51 rodzin zastępczych, w których umieszczono 62 dzieci.

Tabela 16 Rodziny zastępcze w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2023

	2018	2020	2023
Liczba rodzin zastępczych	70	62	51
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	89	77	62
Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych	-	46	36

³ Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Sandomierskim na lata 2023 – 2028.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na terenie Powiatu Sandomierskiego funkcjonują również cztery placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym 3 typu socjalizacyjnego i 1 interwencyjnego pod nazwą Domy dla Dzieci i Młodzieży w Łoniowie w których na koniec 2023 r. przebywało 46 wychowanków, w tym 36 wychowanków placówki typu socjalizacyjnego i 10 wychowanków placówki typu interwencyjnego.

Od 2019 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu realizowało projekt pn. „Społeczeństwo bez barier – usługi społeczne dla Powiatu Sandomierskiego” W 2023 zakończono realizację tego projektu, w ramach którego, funkcjonuje mieszkanie treningowe dla 2 wychowanków pieczy zastępczej, utrzymane są usługi asystenckie dla osób niepełnosprawnych i funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Łoniowie. W 2023 r. PCPR kontynuował także realizację projektu pn. „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19” realizowanego od 2020 r. w ramach którego zakupiono 60 sztuk sprzętu komputerowego (55 laptopów i 5 tabletów) dla dzieci w rodzinach zastępczych z przeznaczeniem do zdalnej nauki oraz dla rodzin zastępczych, wychowanków i kadry Domów dla Dzieci i Młodzieży w Łoniowie, zakupiono środki ochrony indywidualnej oraz środki dezynfekcyjne.

W powiecie sandomierskim PCPR realizuje zadania wynikające z Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Tabela 17 Dofinansowanie z PFRON z zakresu rehabilitacji społecznej w latach 2018/2023

	2018	2020	2023
Liczba złożonych wniosków	264	284	503
Liczba osób które otrzymały dofinansowanie	263	269	327

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Powiatu Sandomierskiego 2018/2023

Na terenie Powiatu Sandomierskiego działają 4 Warsztaty Terapii Zajęciowej, w Piotrkowicach, w Śmiechowicach oraz 2 w Sandomierzu. W latach 2018/2023 w warsztatach uczestniczyło 201 osób niepełnosprawnych.

b) Opieka zdrowotna

Na terenie Powiatu Sandomierskiego działają 2 podmioty świadczące usługi zdrowotne:

- Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego w Sandomierzu
- Zakłady Podstawowej Opieki Zdrowotnej: niepubliczne i samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej.

Wg danych GUS w Powiecie Sandomierskim w 2023 r. funkcjonowały ogółem 42 przychodnie (wzrost o 4 w porównaniu do 2020 r. i o 2 w stosunku do 2018 r.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności powiatu, przypadało 6 przychodni (podmiotów ambulatoryjnych), jest to wartość taka sama jak dla województwa i kraju. W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2023 r. udzielono 530 921 porad lekarskich (wzrost o 15,67% w stosunku do 2020 r. i o 1,25% do 2018 r.). Umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia w Kielcach na udzielenie świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej zawarły 24 podmioty działające na terenie powiatu.

W 2023 r. na terenie powiatu znajdowało się 28 ogólnodostępnych aptek (spadek o 3 w porównaniu do 2018 i 2020 r.), na jedną aptekę przypadało więc 2 565 osób, liczba ta zwiększyła się o 56 osób w stosunku do 2018 r. i o 169 do 2020 roku.

Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego w Sandomierzu, jest kluczową placówką w zakresie zapewnienia usług medycznych na terenie powiatu oraz zarządzania kryzysowego.

Tabela 18 Lecznictwo szpitalne i ambulatoryjne w Szpitalu Specjalistycznym w Sandomierzu w latach 2018/2020/2023

Wskaźnik	2018	2020	2023
Liczba hospitalizacji	19 238	16 306	20 316
Liczba hospitalizacji na oddziale dziennym	290	268	323
Liczba łóżek na oddziałach stacjonarnych	489 (w tym 6 inkubatorów)	489 (w tym 6 inkubatorów)	489 (w tym 6 inkubatorów)
Liczba łóżek na oddziałach dziennych	52	52	59
Lecznictwo ambulatoryjne			
Liczba porad lekarskich w poradniach specjalistycznych	88 497 w tym 14 271 porad zabiegowych	73 955 w tym 5 778 porad zabiegowych	105 068 w tym 9 674 porad zabiegowych
Liczba porad ambulatoryjnych udzielonych na SOR	20 757	8 231	11 645
Liczba udzielonych porad w ramach Nocnej i Świątecznej Opieki Zdrowotnej	14 788	5 932	10 307

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Powiatu Sandomierskiego 2018/2023

W 2023 r. liczba zgonów w szpitalu wyniosła 676 (mniej o 34 w porównaniu do 2020 r. i o 36 w stosunku do 2018 r.).

6. Kapitał społeczny

a) Aktywność obywatelska, liczba i działalność organizacji pozarządowych

Współpracę Powiatu Sandomierskiego z organizacjami pozarządowymi reguluje Program Współpracy Powiatu Sandomierskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, który określa cele, zasady i formy współpracy, zadania priorytetowe, i planowane środki publiczne Powiatu Sandomierskiego. Współpraca ma charakter finansowy i pozafinansowy. Program współpracy określa również zadania priorytetowe do których należą:

- promocja i ochrona zdrowia
- oświata i wychowanie
- kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury
- kultura fizyczna i turystyka
- promocja powiatu poprzez rozwój społeczności lokalnych
- prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej
- świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej w powiecie sandomierskim
- Współpraca ma charakter finansowy i pozafinansowy.

W 2023 r. zarówno w kraju jak i w województwie świętokrzyskim i Powiecie Sandomierskim, nastąpił wzrost liczby działających organizacji pozarządowych. Wg danych GUS w 2023 r. w Powiecie Sandomierskim było ich 372 (wzrost o 27 w stosunku do 2020 r. i o 46 do 2018 r.). Wzrost widoczny jest we wskaźnikach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wzrost aktywności organizacji pozarządowych wyniósł w Powiecie Sandomierskim 23,63 %, w województwie nieco większy 27,97%, a w skali kraju porównywalny dla powiatu 23,91%. Analizując działalność organizacji pozarządowych w obszarze Powiatu Sandomierskiego, największy wzrost odnotowano w gminach: Zawichost (45,96%), Sandomierz (37,83%) oraz Klimontów (35,01%) i Łonów (35,63%). Jedyną gminą, w której zmniejszyła się liczba organizacji jest Obrazów (-2,29%).

Tabela 19 Organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2023.

Obszar	2018	2020	2023	zmiana %
Polska	3,68	3,95	4,56	23,91
Świętokrzyskie	3,54	3,86	4,53	27,97
powiat sandomierski	4,19	4,65	5,18	23,63
Sandomierz	4,23	4,71	5,83	37,83
Koprzywnica	4,93	5,34	5,31	7,71
Zawichost	3,59	4,30	5,24	45,96
Klimontów	3,97	4,54	5,36	35,01
Dwikozy	3,19	3,46	3,68	15,36
Łonów	3,20	3,84	4,34	35,63
Obrazów	6,56	6,55	6,41	-2,29
Samborzec	4,11	4,61	4,47	8,76
Wilczyce	4,31	4,78	5,25	21,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

1. Gospodarka

a) Podmioty gospodarcze

W Powiecie Sandomierskim w 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 7 147 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 5 314 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tym samym roku zarejestrowano 401 nowych podmiotów, a 274 podmioty zostały wyrejestrowane. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Powiecie Sandomierskim najwięcej (466) jest stanowiących spółki cywilne, kolejno spółki handlowe (370).

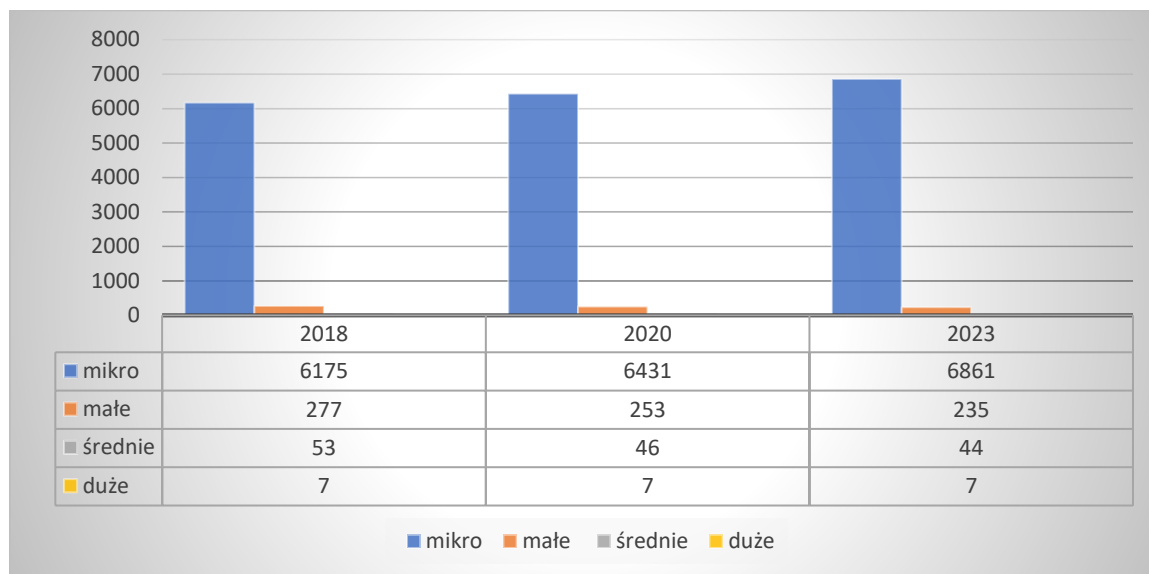
Tabela 20 Podmioty w rejestrze REGON w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023

	Podmioty wpisane do rejestru REGON	Osoby fizyczne prowadzące dział. gosp.	Podmioty wykreślone z rejestru REGON	Podmioty nowo zarejestrowane w REGON
2018	6 512	4 841	388	502
2020	6 737	5 013	196	409
2023	7 147	5 314	274	401

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (6 861) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

Wykres 10 Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Sandomierzu wg wielkości na koniec 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W okresie 2018-2023 w Powiecie Sandomierskim nastąpił wzrost wskaźnika podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców o 18,88%. Jest to mniej od wartości dla województwa świętokrzyskiego (20,74%) oraz mniej od wartości dla kraju (20,42%). Największy wzrost wskaźnika wystąpił w gminie Wilczyce (39,46%), Zawichost (33,71%), Łonów (32,98%), Obrazów (30,73%). Najmniejszy natomiast w Sandomierzu (9,25%), jednak to w tej gminie występuje najwięcej podmiotów gospodarczych (1500 przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców).

Tabela 21 Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023

Obszar	2018	2020	2023	zmiana %
Polska	1136	1224	1368	20,42
Świętokrzyskie	916	1001	1106	20,74
Powiat Sandomierski	837	907	995	18,88
Sandomierz	1373	1428	1500	9,25
Koprzywnica	544	630	672	23,53
Zawichost	620	722	829	33,71
Klimontów	609	689	808	32,68
Dwikozy	598	675	759	26,92
Łonów	570	657	758	32,98
Obrazów	629	709	820	30,37

Samborzec	705	774	890	26,24
Wilczyce	479	546	668	39,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na koniec 2023 roku, 1,4% (102) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 19,6% (1 400) podmiotów, a 79,0% (5 645) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie sandomierskim najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (32.0%) oraz Budownictwo (16.0%).⁴

b) Użytkowanie gruntów, gospodarstwa rolne i agroturystyczne

Warunki klimatyczno-glebowe w powiecie sandomierskim są korzystne, co sprzyja intensywnemu rozwojowi rolnictwa na tym terenie. Powierzchnia gruntów ogółem wynosi 47 716,90 ha, z czego 43 497,41 ha to użytki rolne (91,16%) powierzchni gruntów. Powiat Sandomierski to głównie region rozwoju sadownictwa. Produkcja sadownicza skoncentrowana jest w rejonie Sandomierza oraz gmin: Koprzywnica, Obrazów i Samborzec – w pasie najbardziej urodzajnych gleb lessowych w klasach od I do III. Uprawiane są praktycznie wszystkie gatunki sadownicze, dominują jabłka, wzrasta udział upraw gruszy oraz owoców egzotycznych jak: morele, brzoskwinie, nektaryny, arbuzy i winogrona. Sady i inne uprawy trwałe stanowią 51,54% użytków rolnych (24 593,92 ha).

Według Powszechnego Spisu Rolnego na terenie powiatu sandomierskiego występuje 8 359 gospodarstw rolnych, głównie są to gospodarstwa indywidualne (8 348), z czego 5 502 to gospodarstwa posiadające od 1-5 ha. 8 348 gospodarstw otrzymuje dochody z działalności rolniczej, a 7 640 prowadzi sprzedaż własnych produktów rolnych. Na terenie powiatu działa ok 34 gospodarstw agroturystycznych.

c) Klimat inwestycyjny

Powiat Sandomierski jest powiatem o niskim stopniu uprzemysłowienia. Do największych zakładów działających na terenie należą:

- Pilkington Polska Sp. z o.o w Sandomierzu,
- Pilkington Automotive Poland Sp. z o. o. w Sandomierzu,
- Kopalnie Dolomitu S. A. w Sandomierzu,
- Zakłady Przemysłu Owocowo-Warzywnego S.A. „Dwikozy” w Dwikozach,
- Zakłady Przetwórcze Surowców Chemicznych i Mineralnych „Piotrowice” Sp. z o.o. w Piotrowicach, gm. Zawichost,
- Przedsiębiorstwo Robót Drogowych „Drokam-Piaseczno”
- Zakład Przetwórstwa Owoców i Warzyw „Sambor”
- Zakład Przetwórstwa Owoców i Warzyw TB FRIUT Polska w Dwikozach.

⁴ Polska w liczbach GUS

d) Inteligentne specjalizacje:

Zgodnie z Regionalną Strategią Innowacji Województwa Świętokrzyskiego 2030 + inteligentne specjalizacje dla regionu zostały określone jako:

- branża metalowo-odlewnicza;
- nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze;
- zasobooszczędne budownictwo;
- turystyka zdrowotna;
- technologie informacyjno-komunikacyjne;
- branża targowo-kongresowa;
- zrównoważony rozwój energetyczny.

Wskazane w dokumencie kierunki rozwoju określają główne specjalizacje regionu oraz wpływają na wydatkowanie funduszy przeznaczonych na wspieranie innowacji oraz badania i rozwój. W świetle wskazanych specjalizacji z punktu widzenia powiatu sandomierskiego kluczowe będą szczególnie: nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze oraz branża targowo-kongresowa. Ze względu na rolniczy charakter powiatu oraz tradycje sadownicze powiat może pełnić istotną rolę we wdrażaniu innowacji w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym. Zwiększająca się funkcja turystyczna powiatu umożliwi rozwój działalności targowo-kongresowej.

2. Diagnoza rynku pracy

a) Struktura osób zatrudnionych

Według danych GUS w Powiecie Sandomierskim na koniec grudnia 2023 r. liczba osób pracujących wyniosła 27 205 osób z czego 12 631 stanowiły kobiety i 14 574 mężczyźni. Średnia wieku osób pracujących w powiecie to 44,1 dla mężczyzn i 44,3 dla kobiet, mediana wieku pracujących 44,0 była taka sama dla kobiet i mężczyzn. Wg danych GUS przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Powiecie Sandomierskim wynosiło w 2023 r 6 781,04 zł ,było ono wyższe niż średnia dla województwa świętokrzyskiego i stanowiło 89,3% w relacji do średniej krajowej.

Tabela 22 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023

Obszar	2018	2020	2023
województwo świętokrzyskie	4 171,17	4 800,21	6 585,16
powiat sandomierski	4 359,40	4 966,33	6 781,04
relacja do średniej krajowej (Polska=100)	86,3%	89,9%	89,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

b) Stopa bezrobocia

W 2023 r. stopa bezrobocia w Powiecie Sandomierskim wyniosła 7,8%, jest to wartość wyższa w porównaniu do 2020 r. (7,4%) i do 2018 r. (6,9%) oraz taka sama jak dla województwa świętokrzyskiego.

W 2023 r. liczba osób zarejestrowanych w PUP wyniosła 2147 os. Spadek o 510 osób w stosunku do 2020 r. i o 324 do 2018 r.

Tabela 23 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Sandomierzu na dzień 31.12. w latach 2018/2020/2023

Bezrobotni	2018	2020	2023
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP	2 471	2 657	2 147
w tym kobiety	1 327	1 384	1 074
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy:	2 142	2 273	1 830
w tym kobiety	1 188	1 222	929
Długotrwale bezrobotne	1 332	1 522	1 173
w tym kobiety	798	869	630
Osoby z niepełnosprawnością	134	118	106
w tym kobiety	67	55	48
Bezrobotni wg. wieku			
Do 30 roku życia	871	878	696
w tym kobiety	508	479	350
Powyżej 50 roku życia	520	557	466
w tym kobiety	171	199	187

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Sandomierz

3. Turystyka

a) Atrakcyjność turystyczna

Powiat Sandomierski położony jest na Wyżynie Sandomierskiej, jednej z najpiękniejszych krain geograficznych Polski. Wyjątkowy klimat i przyroda Ziemi Sandomierskiej sprawia, że jest to obszar bardzo atrakcyjny pod względem turystycznym. Krajobraz zachwyca urozmaiconą rzeźbą terenu oraz wielością wąwozów. Przez powiat przepływa Wisła, królowa polskich rzek. W jej dolinie, a także innych rzek Sandomierszczyzny: Opatówki, Koprzywianki, Gorzyczanki, można podziwiać bujną roślinność, odpoczywać czy też łowić ryby. Dogodne warunki przyrodnicze i odpowiedni klimat

Sandomierszczyzna sprzyja rozwojowi rolnictwa. Daje to możliwość wypoczynku i rekreacji pośród wiejskich krajobrazów w gospodarstwach agroturystycznych czy pensjonatach, w których posmakować można potraw tradycyjnych oraz zakupić produkty bezpośrednio od gospodarzy i lokalnych producentów. Do takich miejsc zapraszają gospodarstwa agroturystyczne i sadownicze, a nawet winiarskie zlokalizowane na „Sandomierskim Szlaku Jabłkowym”.

Sandomierski Szlak Jabłkowy

Wyjątkowa trasa turystyczna, prowadząca po najpiękniejszych i najciekawszych zakątkach Ziemi Sandomierskiej. Wirtualnie wytyczony szlak turystyczny liczący około 200km, prowadzi przez najpiękniejsze i najciekawsze przyrodniczo i kulturowo tereny wszystkich gmin powiatu sandomierskiego. Bieg trasy szlaku zaczyna się w Świętokrzyskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Sandomierzu „Centrum Ogrodnicze” i wiedzie przez tereny gmin: Samborzec, Koprzywnica, Łoniów, Klimontów, Obrazów, Wilczyce, Dwikozy, Zawichost. Z racji dużych odległości szlak jest przeznaczony głównie dla turystów zmotoryzowanych, można jednak wybrać tylko niewielkie fragmenty trasy i przemierzać go rowerem lub pieszo. Szlak biegnie przez urokliwe miasteczka i wsie, bogate sady owocowe i malownicze krajobrazy lessowych wąwozów, dolin rzek i łąnów kolorowych pól. Pozwala turystom poznać wspaniałą spuściznę kulturową tego regionu, zachęcając do zwiedzania obiektów zabytkowych, muzeów czy izb regionalnych.

Główną oś szlaku stanowi 13 gospodarstw sadowniczych, gdzie odwiedzający je turyści mogą zarówno uzyskać fachową wiedzę z zakresu ogrodnictwa, zapoznać się z najnowszymi technologiami, jak również skosztować i zakupić owoce oraz ich przetwory.

Szlak Winiarski

Liczy 9 winnic, ulokowanych w najbliższym otoczeniu Sandomierza: Winnica Płochockich, Winnica Nad Jarem, Winnica Nobilis, Winnica Na Rozdrożu, Winnica Kędrów, Winnica św. Jakuba, Winnica Modła, Winnica Nadwiślańska i Winnica z Gór Pieprzowych. To właśnie te winnice wyznaczają dziś szlak enoturystyczny w regionie Ziemi Sandomierskiej. Szlak został podzielony na dwa trakty:

- Trakt Królewski, prowadzący z Sandomierza do Klimontowa o długości 26 km i obejmuje sześć winnic.
- Trakt Pieprzowy, wiodący z Sandomierza do Kamienia Łukawskiego, przez Góry Pieprzowe. Ten liczy sobie 5,6 km, a obejmuje trzy winnice.

Wycieczka po winnych ogrodach Sandomierszczyzny daje możliwość zajrzenia do piwnic winiarskich, rozmowy z gospodarzami o tajnikach uprawy winorośli czy tworzenia wina, a w końcu degustowanie, szeroko uznanego, lokalnego trunku.

Najpiękniejszym i najstarszym zakątkiem regionu jest Sandomierz, jedno z najstarszych, najpiękniejszych i najważniejszych historycznie miast Polski. Miasto położone na 7 wzgórzach. Niegdyś nazywane „Małym Rzymem”, dziś określane jako „perła ziemi świętokrzyskiej”. Cechują go ogromne walory krajobrazowe, urbanistyczne i architektoniczne zachowanych obiektów z różnych epok. Poza tym pod miastami ciągną się podziemne labirynty: w Rzymie – katakumby, natomiast w Sandomierzu – dawne piwnice kupieckie i legendarne lochy. W obrębie Starego Miasta znajduje się 120 obiektów architektury wszystkich stylów i epok. Sandomierz jest ściśle związany z wydarzeniami historycznymi Polski. Tu przebywali królowie, książęta i wiele innych ważnych osobistości, pozostawiając po sobie liczne pamiątki. Najważniejszym gościem we współczesnych czasach był Papież Jan Paweł II, który odwiedził miasto 12 czerwca 1999 roku.

Jedną z atrakcji przyrodniczych powiatu sandomierskiego są Góry Pieprzowe, zaliczane do najstarszych gór w Europie. Można tam spotkać okazy flory stepowej oraz unikatowe naturalne rosarium, utworzone z kilkunastu gatunków dzikiej róży. Najczęściej odwiedzany przez turystów jest Wąwóz Królowej Jadwigi ciągnący się na odcinku pół kilometra. Sandomierszczyzna nasycona jest zabytkami

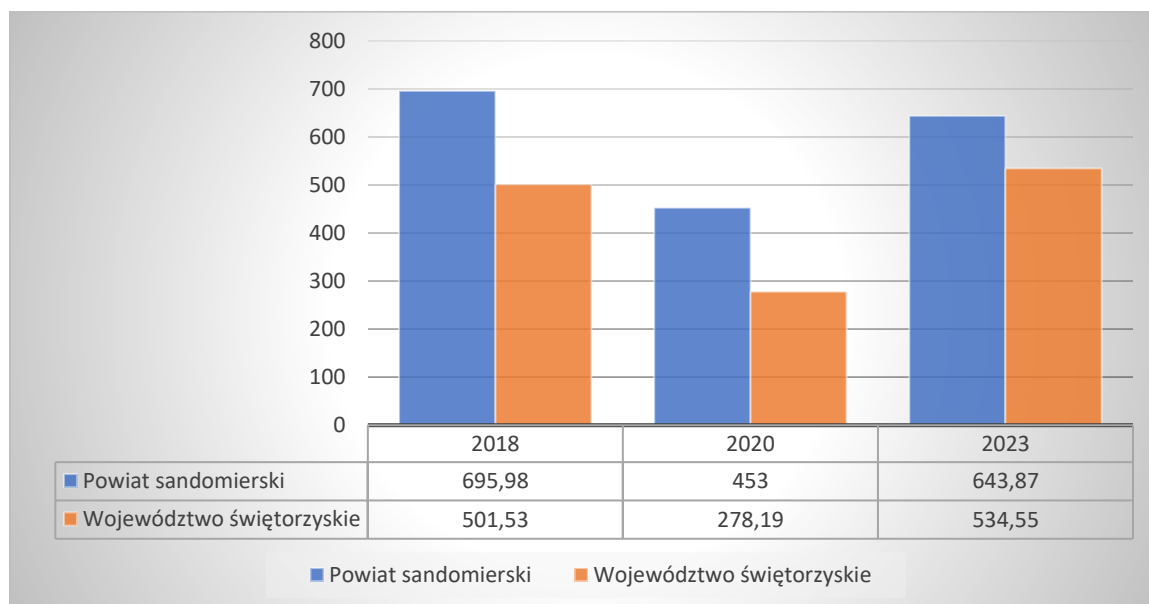
kultury materialnej. Licznie występują tu budowle sakralne i miejskie fundowane i wznoszone niegdyś przez osoby o europejskiej sławie. Do najciekawszych należą: zespół pocysterski z kościołem św. Floriana w Koprzywnicy, kolegiata św. Józefa i dawna synagoga w Klimontowie, pałac w Czyżowie Szlacheckim czy też sanktuarium p.w. NMP w Sulisławicach.

Od października 2015 r. ruszył szlak rowerowy: Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo. Przez powiat sandomierski prowadzi 16,5 kilometra trasy rowerowej Green Velo. Niebieski szlak rowerowy dookoła Sandomierza o nazwie "Sandomierskie Krajobrazy" liczy niecałe 25 kilometrów i ma kształt pętli, biegnącej na północ od miasta, przez Góry Pieprzowe do Dwikóz i z powrotem. Szlak ten obejmuje najcenniejsze przyrodniczo i kulturowo obszary Sandomierszczyzny. Dla miłośników wycieczek rowerowych szlak ten stanowi wspaniałą formę spędzania czasu

b) Ruch turystyczny/dostępność usług turystycznych

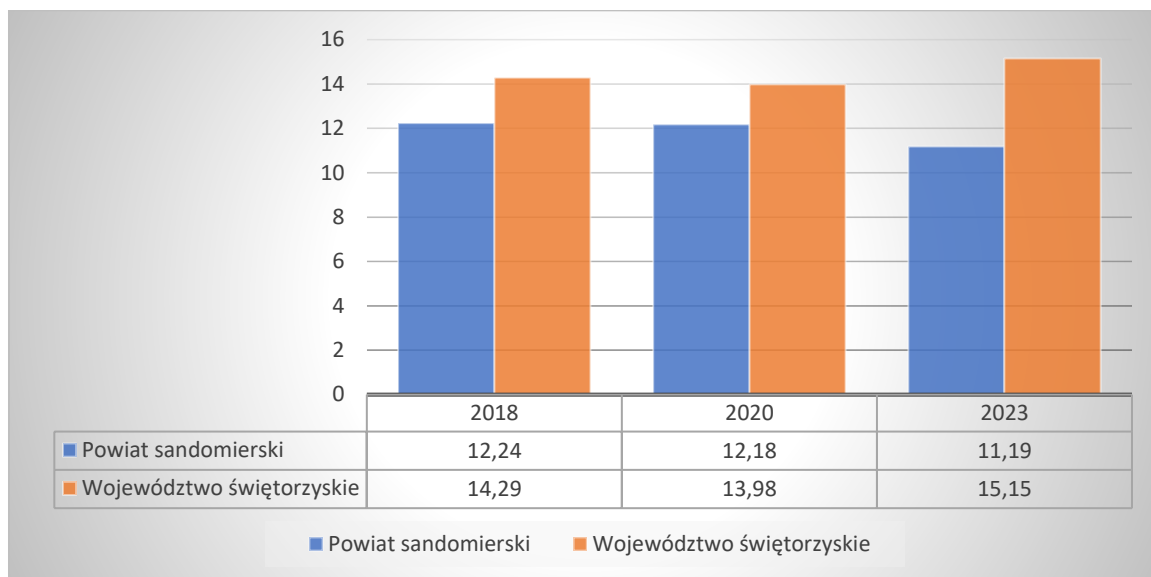
W 2023 r. w Powiecie Sandomierskim liczba turystów korzystających z bazy noclegowej wyniosła 46 505 osób (wzrost o 12 684 osoby w porównaniu do 2020 roku i o 7 857 osób mniej do 2018 r. Wskaźnik ilości turystów korzystających z noclegów na 1000 ludności dla powiatu w 2023 r. był wyższy (643,87) w porównaniu ze średnią dla województwa świętokrzyskiego (534,55), natomiast wskaźnik miejsc noclegowych na 1000 ludności był niższy (11,19) niż w województwie (15,15), nie tylko w 2023 r. ale również we wcześniejszych analizowanych latach.

Wykres 11 Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wykres 12 Miejsca noclegowe na 1000 ludności w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

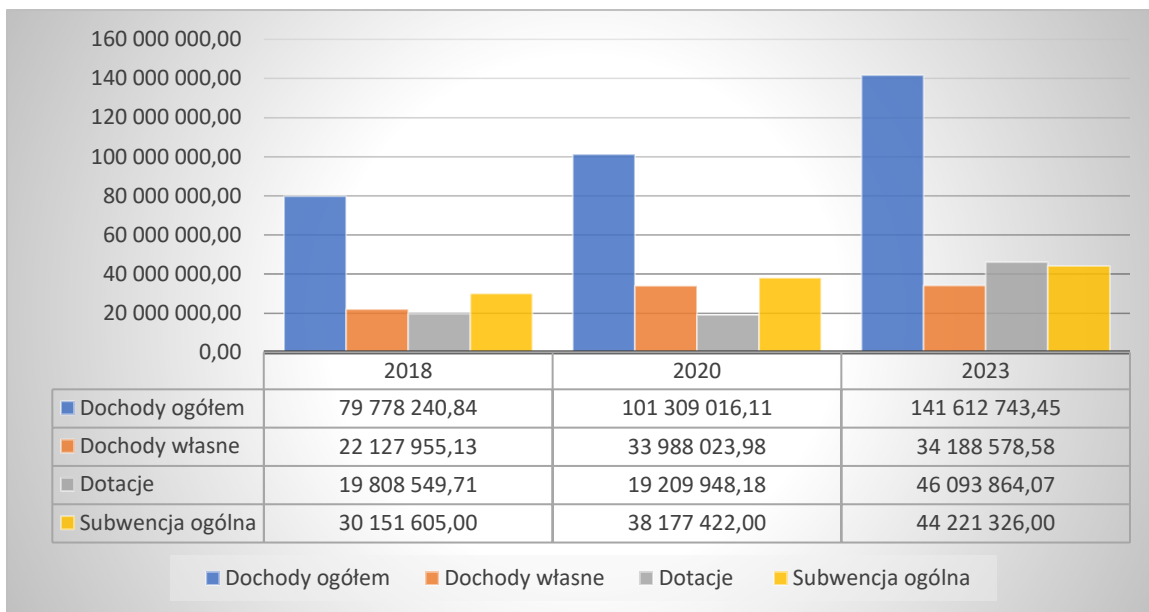
4. Finanse Samorządu Terytorialnego

a) Dochody własne

W 2023 r. dochody ogółem z budżetu powiatu wyniosły 141 612 743,45 i są znacznie wyższe w porównaniu do lat wcześniejszych.

Dochody własne powiatu w 2023 wyniosły 34 188 578,58 zł i są porównywalne do 2020 r. oraz wyższe niż w roku 2018. Znacznie wzrosły również dochody ogółem budżetu powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 13 Dochody budżetu powiatu sandomierskiego w latach 2018/2020/2023 [zł]

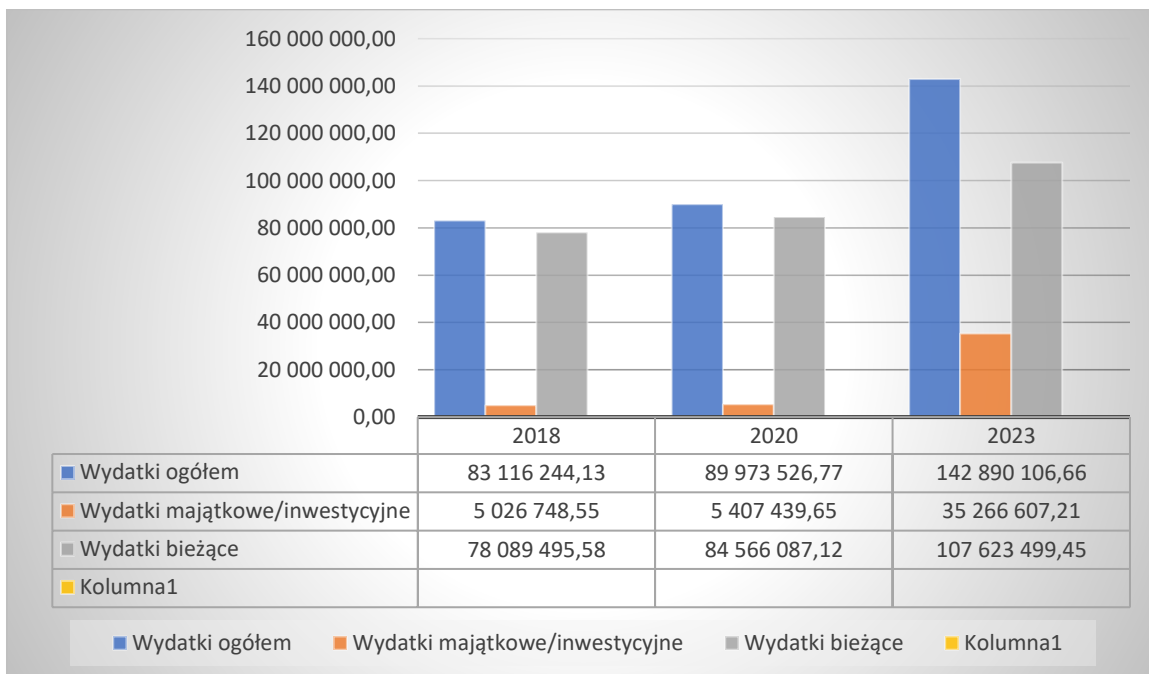

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Dany Lokalnych

b) Wydatki

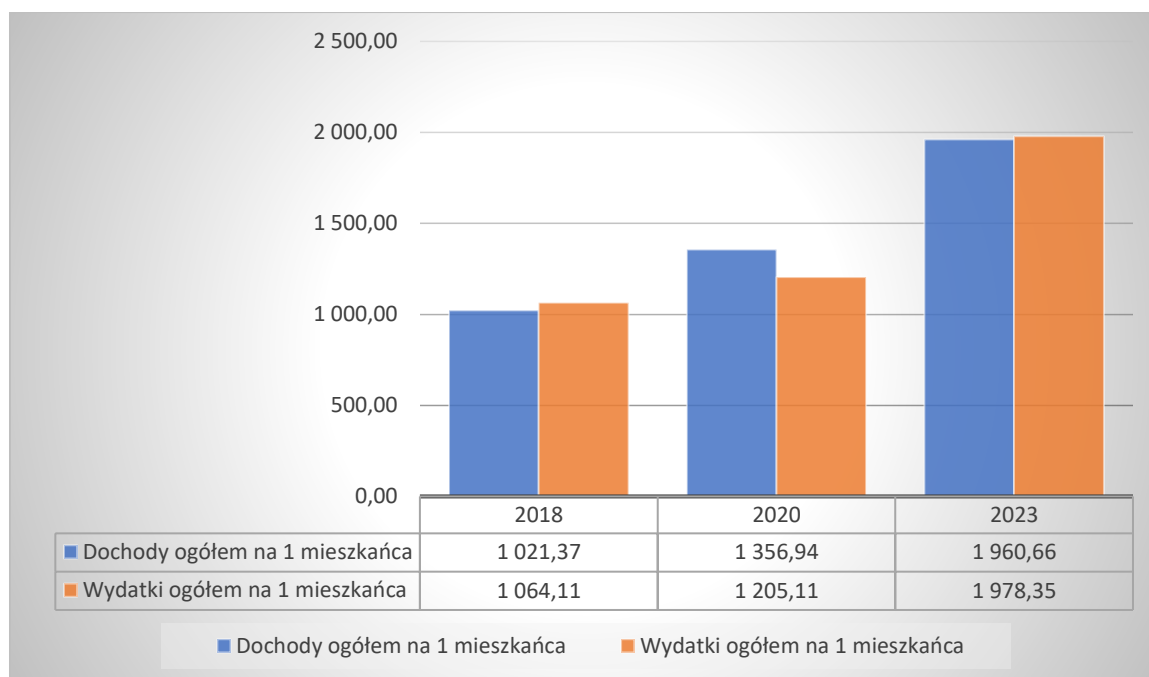
W 2023 r. wydatki ogółem budżetu Powiatu Sandomierskiego wyniosły 142 890 106,66 i jest to wartość wyższa niż w analizowanych latach 2018/2020. Wzrosły również wydatki na 1 mieszkańca i w 2023 r. wyniosły 1 978,35, wartość ta jest równa dochodom na 1 mieszkańca.

Wykres 14 Wydatki budżetu Powiatu Sandomierskiego wg. rodzajów w latach 2018/2020/2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Wykres 15 Dochody ogółem i wydatki budżetu Powiatu Sandomierskiego na 1 mieszkańca w latach 2018/2020/2023[zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

IV Sytuacja Przestrzenna

1. Zasoby naturalne

a) Środowisko przyrodnicze

Powiat Sandomierski zajmuje głównie wschodnią część lessowej Wyżyny Sandomierskiej, która porozcinana jest systemami dolinnymi rzek lewobrzeżnych dopływów Wisły. Są to: Koprzywnica z dopływami: Kacanką i Gorzyczanką, niewielkiej rzeki Broźnia, Czyżowka, Opatówka i Prypeć. Wyżynę Sandomierską, o wysokościach do 300 m n.p.m. ogranicza od wschodu krawędź doliny Wisły. Wąski obszar pomiędzy zboczem wyżyny a korytem Wisły, wchodzi w skład mikroregionów Niziny Nadwiślańskiej oraz Małopolskiego Przełomu Wisły.

Na terenie Powiatu Sandomierskiego znajdują się następujące tereny objęte ochroną przyrody:

- rezerваты przyrody: Góry Pieprzowe i Zielonka
- Obszar Chronionego Krajobrazu Staszowsko-Jeleniowski (teren gmin Klimontów i Łoniów)
- 75 pomników przyrody, w poszczególnych gminach: Sandomierz – 12 szt., Koprzywnica – 7 szt., Zawichost – 8 szt., Dwikozy – 1 szt., Klimontów – 15 szt., Łoniów – 11 szt., Obrazów – 10 szt., Samborzec – 5 szt., Wilczyce – 6 szt.
- 3 użytki ekologiczne: 1 w Sandomierzu, 2 na terenie gminy Dwikozy
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Skarpy Wiślanej (gmina Dwikozy).

Do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 na terenie powiatu zaliczony został mały

fragment obszaru z wsią Linów (gmina Zawichost) - „Przełom Wisły w Małopolsce”, Ostoja Żyznów” - wydzielony obszar gm. Łoniów „Tarnobrzaska Dolina Wisły” - w obrębie gmin: Dwikozy, Koprzywnica, Łoniów, Sandomierz.

b) Klimat, gleby, wody

Klimat Powiatu Sandomierskiego ma charakter przejściowy z wpływami klimatu oceanicznego zimą i kontynentalnego latem. Jest to obszar stosunkowo ciepły, o dobrym klimacie dla rozwoju rolnictwa. Urozmaicona rzeźba terenu Powiatu Sandomierskiego ma wpływ na kształtowanie się klimatu lokalnego, np. w dolinach lessowych lub na stokach dolin. Częstym zjawiskiem jest inwersja termiczna, polegająca na znacznym obniżeniu temperatur w dolinach i wąwozach oraz zróżnicowanie termiczne wilgotnościowe zboczy południowych, które są ciepłe i suche oraz przeciwległych chłodnych i wilgotnych.

Wyróżnikiem Powiatu Sandomierskiego jest bardzo dobra jakość gleb: czarnoziemy powstałe na warstwie głębokiego lessu oraz mady w dolinie Wisły, co przy sprzyjających warunkach klimatycznych (długi okres bezprzymrozkowy oraz równomierne ustonecznienie i rozłożenie opadów) umożliwiło powstanie dobrze rozwiniętego ogrodnictwa i warzywnictwa. Ze względu na intensywne rolnictwo w formie szcztąkowej występują na terenie powiatu naturalne kompleksy roślinności. Należy wspomnieć przed wszystkim o rezerwacie "Zielonka" z pozostałościami pierwotnych lasów liściastych oraz rezerwacie roślinności stepowej "Góry Pieprzowe".

Powiat Sandomierski ma bogatą powierzchniową sieć wodną, opartą o Wisłę i jej lewobrzeżne dopływy. Najważniejszymi dopływami Wisły są: Koprzywnianka – płynąca przez gminy zachodnie oraz Opatówka płynąca przez gminy środkowo-wschodnie. Na terenie powiatu znajdują się środkowe i dolne odcinki biegu tych rzek. Do większych dopływów Koprzywnianki należą Kacanka, obejmująca tereny gminy powiatu staszowskiego oraz Gorzyczanka, w całości płynąca na terenie powiatu. Uzupełniają tę sieć mniejsze potoki, wpadające bezpośrednio do Wisły, jak - idąc od zachodu – Broźnia na terenie gminy Łoniów, Prypeć na terenie gminy Dwikozy i Czyżówka na terenie gminy Zawichost, która w odcinku środkowym i końcowym istnieje jako „Kanał Ożarów – Wisła”. Po wschodniej stronie Wisły niewielki cypel Sandomierza okala rzeka Trześniówka i potok Atramentówka, stanowiące prawobrzeżne dopływy Wisły.

c) Surowce naturalne

Na terenie Powiatu Sandomierskiego udokumentowanych jest 10 złóż kopalin nie objętych własnością górnictwem, z czego eksploatowane są 4 złoża. Ich wydobywanie nie odbywa się na dużą skalę. Pozyskane kopalinę przeznaczane są dla potrzeb budownictwa i drogownictwa. W 2023 r. na podstawie udzielonych koncesji funkcjonowało 5 zakładów górniczych eksploatujących kruszywo naturalne – piaski (kopalina główna) oraz surowce ilaste (kopalina towarzysząca) na terenie gmin: Łoniów, Wilczyce, Zawichost oraz Samborzec.

1. Infrastruktura komunalna

a) Gospodarka wodno-ściekowa

Wg. najnowszych danych GUS w 2022 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 306,4 km co oznacza wzrost o 1,3 km w porównaniu do 2020 r. Wzrosła również liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych o 188 w porównaniu do 2020 r. i o 823 w stosunku do roku 2018. Podobnie Długość eksploatowanej sieci wodociągowej również wzrosła i w 2022 r. jej długość wynosiła 1 268,3 km (wzrost o 56,2 km w stosunku do 2020 r. i o 63,6 km do roku 2018). Zmniejszyła się niestety liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, co prawdopodobnie ma związek ze zmniejszającą się liczbą ludności w Powiecie Sandomierskim w wyniku COVID-19 czy odpływem ludności do większych aglomeracji.

Tabela 24 Sieć kanalizacyjna i wodociągowa w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2022.

	2018	2020	2022
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	306,2	305,1	306,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	4 908	5 343	5 531
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	29 242	28 955	28 483
Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej)[km]	1 204,7	1 212,1	1 268,3
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	68 133	65 271	64 162

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Najnowsze dane GUS z 2022 r. pokazują również, że 87,9% budynków mieszkalnych podłączonych jest do sieci wodociągowej, co oznacza niewielki spadek w porównaniu do 2020 r. o 0,68%, natomiast wzrost o 3,29 % do 2018 r. Dużo gorzej wygląda sytuacja z kanalizacją. Sieć podłączona jest do 27,8% budynków mieszkalnych (o 2% więcej niż w 2018 r. i o 4,47 % mniej niż w 2020 r.), z czego 68,2% to budynki mieszkalne w miastach. Na wsi do kanalizacji podłączonych jest tylko 12,7 % budynków mieszkalnych.

Tabela 25 Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych

	2018	2020	2022
Wodociąg ogółem [%]	85,1	88,5	87,9
Wodociąg w miastach [%]	83,4	86,4	84,3
Wodociąg na wsi [%]	85,6	89,3	89,2

Kanalizacja ogółem [%]	25,8	29,1	27,8
Kanalizacja w mieście [%]	64,0	71,6	68,2
Kanalizacja na wsi [%]	14,0	13,2	12,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W stosunku do ogółu ludności zamieszkującej Powiat Sandomierski dane GUS pokazują, że w 2022 r. 88,4% ludności korzystała z instalacji wodociągowej, wartości te wzrastają z każdym rokiem zarówno w mieście jak i na wsi jednak są niższe niż dla całego województwa (91,9%). Z sieci kanalizacyjnej natomiast korzystało 39,2% ogółu ludności powiatu, wartość ta nieznacznie wzrosła w porównaniu do 2020 r. jest jednak znacznie niższa niż w województwie świętokrzyskim (60,8%). Najlepsza sytuacja w dostępie do sieci wodno-kanalizacyjnej jest w mieście Sandomierz, tam 92,8% ludności korzysta z sieci wodociągowej, a 83,4% z kanalizacyjnej. Najgorsza sytuacja jeśli chodzi o dostęp do sieci kanalizacyjnej jest w na obszarach wiejskich: Dwikozy (10,4%), Obrazów (15,5%). W pozostałych gminach sytuacja jest niewiele lepsza (ok 30%). Na terenie gminy Wilczyce, w związku z brakiem odpowiedniego zaplecza technicznego oraz niekorzystnego ukształtowania terenu brak jest możliwości skanalizowania Gminy. Odbiór nieczystości płynnych z nieruchomości położonych na terenie Gminy Wilczyce odbywa się indywidualnie na podstawie umowy między właścicielem nieruchomości a podmiotem świadczącym usługi wywozu nieczystości płynnych⁵.

Tabela 26 Korzystający z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej w % ogółu ludności w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023[%]

Obszar	Sieć wodociągowa			Sieć kanalizacyjna		
	2018	2020	2023	2018	2020	2023
ŚWIĘTOKRZYSKIE	91,4	91,6	91,9	59,0	59,7	60,8
Powiat Sandomierski	87,6	87,9	88,4	37,6	39,0	39,2
Sandomierz	92,3	92,5	92,8	82,4	83,0	83,4
Koprzywnica	89,6	90,6	90,1	29,3	29,9	29,9
Zawichost	85,0	85,1	87,2	20,2	20,0	24,1
Klimontów	60,5	60,8	63,1	24,6	27,9	26,4
Dwikozy	88,4	88,7	88,9	9,8	10,1	10,4
Łoniów	95,2	95,2	95,3	18,0	27,4	27,8
Obrazów	96,8	97,0	97,0	14,6	15,1	15,5
Samborzec	88,1	88,4	88,7	20,9	21,7	22,5
Wilczyce	81,7	81,9	82,2	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

⁵ Raport o stanie gminy Wilczyce 2022 r.

b) Gospodarka odpadami

W 2023 r. w Powiecie Sandomierskim liczba odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku wyniosła 18,29 tys. ton i znacznie wzrosła w porównaniu do analizowanych lat 2018/2020. W przeliczeniu na liczbę ludności wynika, że wytworzono 253 kg na 1 mieszkańca i jest to niewiele mniej w skali całego województwa świętokrzyskiego (275 kg). W gminach występuje różnorodny udział odpadów zbieranych selektywnie w relacji do ogółu wytworzonych odpadów, natomiast wartość dla całego powiatu (32,7%) jest zbliżona dla średniej dla województwa świętokrzyskiego (35,0%) i znacznie niższa dla kraju (40,7%). Wg danych GUS poziom udziału w segregacji odpadów w gminach jest na podobnym poziomie, najwyższy wystąpił w gminach: Sandomierz (37,4%), Wilczyce (35,5%) i Zawichost (32,8%).

Tabela 27 Odpady komunalne i zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023

Obszar	Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku w tys. ton			Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów %		
	2018	2020	2023	2018	2020	2023
ŚWIĘTOKRZYSKIE	250,08	315,00	325,34	27,9	31,1	35,0
Powiat Sandomierski	16,68	17,55	18,29	24,1	26,2	32,7
Sandomierz	7,01	7,79	8,12	24,9	28,9	37,4
Koprzywnica	1,42	1,45	1,39	15,1	19,5	27,9
Zawichost	0,67	0,70	0,86	21,1	30,2	32,8
Klimontów	1,56	1,66	1,55	19,0	19,5	27,1
Dwikozy	1,50	1,53	1,73	23,4	27,1	28,1
Łonów	1,00	1,34	1,46	26,3	22,4	28,7
Obrazów	1,19	1,26	1,33	18,7	23,2	29,7
Samborzec	1,93	1,31	1,35	33,5	23,1	27,4
Wilczyce	0,41	0,52	0,50	35,4	41,0	35,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

c) System zaopatrzenia w gaz ziemny

Wg. najnowszych danych GUS długość czynnej sieci gazowej w Powiecie Sandomierskim wzrasta z każdym rokiem i w 2022 r. wyniosła 840 203m. Zwiększyła się również liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu i w 2022 r. wyniosła 15 831 gospodarstwa (wzrost o 1488 w stosunku do 2018 r. i o 595 do roku 2020.

Tabela 28 Sieć gazowa w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2022

	2018	2020	2022
Długość czynnej sieci gazowej [m]	785 266	816 990	840 203
Długość czynnej sieci dystrybucyjnej [m]	696 194	727 918	804 016
Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)[szt.]	14 343	15 236	15 831

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Tabela 29 Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023[%]

Obszar	2018	2020	2023
Świętokrzyskie	37,1	40,8	43,0
Powiat Sandomierski	54,0	62,4	64,5
Sandomierz	93,0	92,9	92,9
Koprzywnica	35,5	50,5	53,8
Zawichost	23,7	33,4	36,6
Klimontów	9,3	13,4	16,8
Dwikozy	38,9	56,7	61,0
Łoniów	27,2	42,9	48,6
Obrazów	61,7	74,8	75,3
Samborzec	63,6	74,1	75,8
Wilczyce	27,1	37,5	39,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

2. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

a) Przestępczość

W Powiecie Sandomierskim realizowany jest Powiatowy Program Zapobiegania Przestępczości raz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego oraz na bieżąco aktualizowany jest Powiatowy Plan zarządzania Kryzysowego.

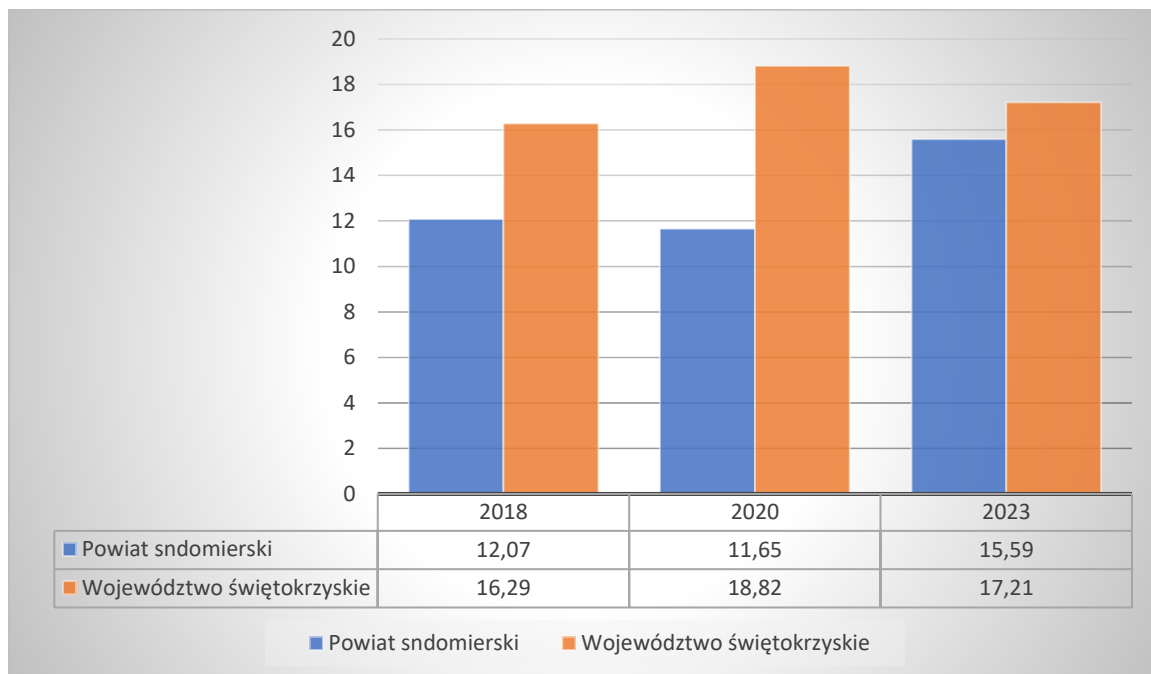
Wg danych GUS w 2023 r. liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję wyniosła 1126 i wzrosła o 256 w stosunku do 2020 r. i o 183 do 2018. Wartość wskaźników przestępczości w przeliczeniu na 1000 mieszkańców są korzystne dla Powiatu Sandomierskiego. W 2023 r. stwierdzono 15,59 przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiatu i była to wartość niższa od średniej dla województwa świętokrzyskiego (17,21). W Powiecie Sandomierskim wzrósł także wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw z 83,9% do 86,4%. Wskaźnik ten również jest wyższy niż dla województwa świętokrzyskiego (75,8%).

Tabela 30 Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w Powiecie Sandomierskim w latach 2018/2020/2023

Przestępstwa	2018	2020	2023
Ogółem	943	870	1126
Kryminalne	573	551	450
Gospodarcze	200	178	520
Przeciwko mieniu	295	326	499
Drogowe	118	103	111
Przeciwko życiu i zdrowiu	29	31	22
Wskaźnik wykrywalności sprawców ogółem [%]	83,9	82	86,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wykres 16 Przepęstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców Powiatu Sandomierskiego w latach 2018/2020/2023.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

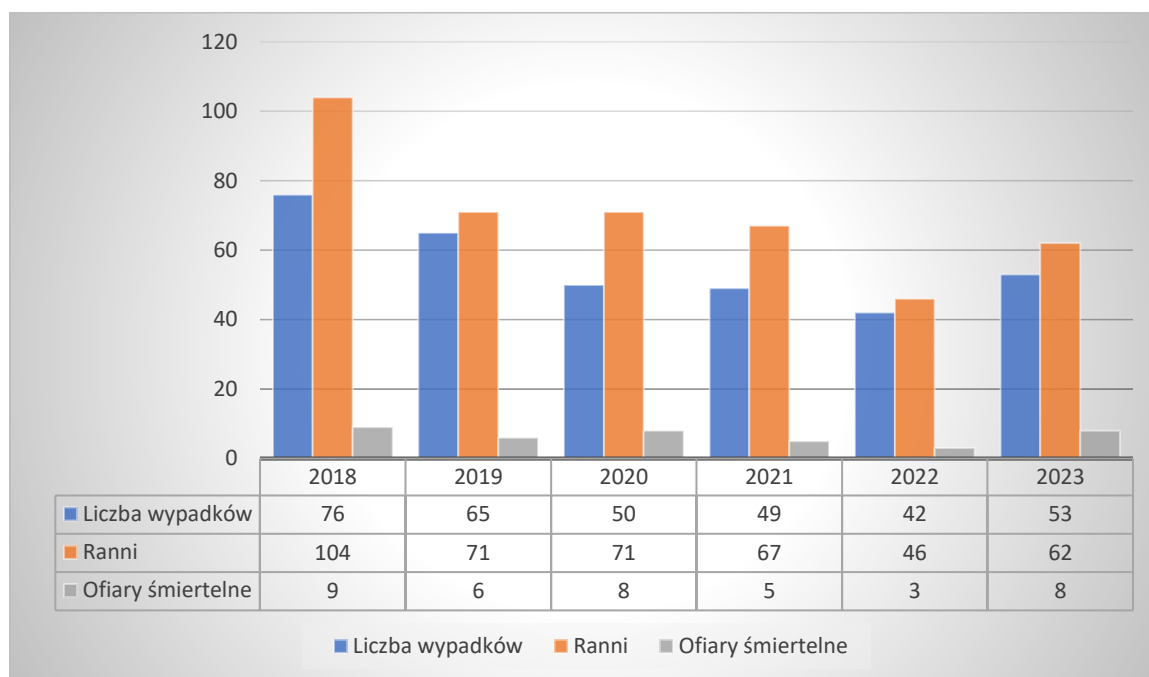
Na terenie Powiatu Sandomierskiego Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu prowadzi również działania w zakresie przestępczości narkotykowej. W 2023 r. stwierdzono 59 przestępstw (o 2 więcej w stosunku do 2022 r.), zdefiniowanych w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii.

b) Bezpieczeństwo w ruchu drogowym

W 2023 r. w Powiecie Sandomierskim doszło ogółem do 629 zdarzeń drogowych, w tym 53 wypadków drogowych w wyniku których zginęło 5 osób, a 62 osoby zostało rannych. W 2023 roku odnotowano najwyższy wskaźnik wypadków drogowych jaki wystąpił od 2019 (65 wypadków). Na przestrzeni ostatnich lat wzrasta również liczba ofiar śmiertelnych. Zmniejszyła się natomiast liczba kolizji drogowych do których dochodziło na drogach Powiatu Sandomierskiego (576 w 2023 r.) o 37 mniej w stosunku do 2022 r. i o 86 do 2021 r. Na terenie gminy Sandomierz dochodzi do największej liczby wypadków drogowych (19 w 2023 r.) i kolizji drogowych (263 w 2023).

W ostatnich latach na terenie Powiatu Sandomierskiego odnotowano spadek liczby zatrzymanych nietrzeźwych kierowców. W 2023 r. liczba zatrzymanych wyniosła 230 os., o 54 osoby mniej w stosunku do 2022 r.(284 os.) i o 31 do 2021 r. (261 os.).

Wykres 17 Wypadki drogowe w Powiecie Sandomierskim w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania nr 1 Starosty sandomierskiego z dnia 5 stycznia 2024 r. z działalności Komisji Bezpieczeństwa i Porządku

c) Uwarunkowania wynikające z położenia , w tym zagrożenia naturalne (powodziowe, osuwiskowe)

Problem zagrożenia powodziowego jest dość poważny w Powiecie Sandomierskim przede wszystkim ze względu na obecność Wisły. Na terenie powiatu Wisła oraz ujściowe odcinki dopływów posiadają obustronne obwałowania przeciwpowodziowe o długości ogółem 95,7 km. Na wałach tych istnieją 32 przepusty (śluzy) wałowe oraz 6 przepompowni przeciwpowodziowych zlokalizowanych w: - Linowie, gm. Zawichost, - Kępie Chwałowskiej, gm. Dwikozy, - Sandomierzu – Nadbrzeziu, - Zajeziorku, gm. Samborzec, - Szewcach, gm. Samborzec, - Grabinie, gm. Łoniów. Mimo powyższych zabezpieczeń oraz prowadzenia systematycznej modernizacji wałów i zabezpieczeń przeciwpowodziowych nadal występuje zagrożenie lokalnymi powodziami opadowymi i roztopowymi w dolinach cieków nie obwałowanych oraz uchodzących do rzek poprzez śluzы wałowe.

Największe obiekty hydrotechniczne na terenie Powiatu Sandomierskiego to:

- wielofunkcyjny zbiornik retencyjny na rzece Koprzywiance w Koprzywnicy o powierzchni 17,8 ha oraz pojemności 300 tys. m³
- zbiornik na rzece Koprzywiance w Szymanowicach (gm. Klimontów) o powierzchni 51,3 ha, pojemność 980 tys m³
- zbiornik wodny w nieczynnym wyrobisku w gminie Łoniów o powierzchni 70 ha oraz pojemności 5,3 mln m³ .

W chwili obecnej retencja w powiecie jest zbyt mała i nie pozwala na znaczące wyrównanie odpływów. Konieczne jest zwiększenie retencji zbiornikowej polegającej na odbudowie i remontach zdewastowanych obiektów oraz budowie nowych obiektów. W powiecie sandomierskim lokalizacja planowanych zbiorników retencyjnych dotyczy głównie gmin: Koprzywnica, Samborzec, Wilczyce,

Dwikozy, Zawichost, Łoniów Realizacja powyższych zadań wpłynie na kształtowanie zasobów wodnych głównie na terenach wiejskich, predysponowanych do aktywizacji turystyki i rekreacji.

Powiat sandomierski to tereny zagrożone powodzią oraz podtopieniami. Zagrożenie powodzią związane jest z rzeką Wisłą i rzeką Trześniówką. Do najbardziej zagrożonych powodzią części miasta Sandomierza należą osiedla: Koćmierzów, Nadbrzeżnie, Zarzekowice, Osiedle HSO i Przedmieście Trześć. Na całym odcinku miejskim Wisła i Trześniówka są obwałowane wałami przeciwpowodziowymi. Stan niektórych odcinków wałów na rzece Wiśle oraz Koprzywiance może zagrażać bezpieczeństwu.⁶

Poziom zagrożenia powiatu z zakresu wodnego jest wysoki, w związku z tym 16 jednostek OSP włączonych do KSRG wytypowano do prowadzenia specjalistki z zakresu ratownictwa wodnego. Powinny one być przygotowane do prowadzenia działań z zakresu ratownictwa wodnego, aby w ciągu 15 minut mogły podjąć działania na obszarze o powierzchni 56%, zamieszkały przez 83% mieszkańców powiatu. W chwili obecnej tylko Jednostka Ratowniczo Gaśnicza w Sandomierzu jest przygotowana do prowadzenia działań w każdej dziedzinie ratownictwa w stopniu podstawowym. Po opracowaniu poziomu zagrożenia powiatu został opracowany plan rozwoju dziedzin ratownictwa w stopniu podstawowy.⁷

Osuwiska lessowe

Obszary lessowe w strefach krawędziowych poddane są intensywnemu procesowi zmywów powierzchniowych. Zmywane rozproszonymi wodami opadowymi i spływem powierzchniowym znaczne ilości osadu gromadzone są u podnóża stoku, tworząc osady deluwialne. W sposób bardzo wyraźny rozwija się też ablacja deszczowa, która powoduje bardzo silne rozcięcie wąwozami strefy krawędziowej obszarów lessowych.

Ze względu na znaczną porowatość, wody opadowe dość szybko infiltrują w głąb i spływają pod powierzchnią terenu zgodnie ze spadkiem powierzchni terenu. Zasadniczo w lessach wody podziemnej nie ma. Znajduje się ona dopiero w osadach piaszczystych podścielających utwory lessowe. W samych utworach lessowych występować może jednak sączenie wody w cienkich przewarstwieniach piasków pylastych lub drobnoziarnistych. Sączenia te wywołują zjawisko sufozji. W wyniku podziemnego, mechanicznego wypłukiwania mineralnych cząstek szkieletowych w podłożu gruntowym tworzy się sieć kanałów, która powoduje, że nadległe warstwy gruntu pod wpływem własnego ciężaru, ulegają zapadaniu.

⁶ Program Ochrony Środowiska dla gminy Sandomierz na lata 2022-2023 z perspektywą na lata 2024-2027

⁷ Sprawozdanie nr 1 Starosty sandomierskiego z dnia 30 stycznia 2023 r. z działalności Komisji Bezpieczeństwa i Porządku

⁷ <https://inzynieriasrodowiska.com.pl/encyklopedia/less>